

Φιλολογικαὶ Ἀγγελίαι.

Η πρὸ πολλοῦ γνωστὴ σοφία καὶ φρόνησις τοῦ ἤδη περι-
κλεῶς βασιλεύοντος ἡμῶν Σουλτάνου MAXMOYT, εὖ τὰ ἔ-
τι εἶησαν ὅτι πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα, δὲν περιορίζεται
ἀπλῶς εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' ἐκτείνεται καὶ εἰς
φιλολογικὰ ἀντικείμενα· καὶ ἐν ᾧ ὁ σοφὸς οὗτος Μονάρχης
ἐνασχολεῖται ἀόκνως εἰς σύρασιν καὶ σερέωσιν τῆς πολιτικῆς
εὐτυχίας τῶν παρὰ Θεοῦ ἐμπιστευθέντων ὑπὸ τὴν προστασίαν
τοῦ κραταιοῦ αὐτοῦ σκήπτρου διαφόρων λαῶν, ῥίπτει ἐν ταύ-
τῳ τὸ διορατικὸν αὐτοῦ ὄμμα καὶ εἰς ἐξάπλωσιν τῆς παι-
δείας εἰς τὰς ἐκτεταμένας αὐτοῦ ἐπαρχίας, προστατεύων καὶ
ἐπιμελούμενος τῶν ὅσα συντείνουσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.
Τοιαύτην προστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ σοφοῦ τούτου Αὐ-
τοκράτορος ἀπολαύουσιν ὄχι μόνον τὰ Ὀθωμανικὰ, ἀλλὰ καὶ
ὅλα ἐν γένει τὰ ὑποτελῆ ἔθνη, τὰ ὅποια θεωροῦντες αὐτὸν
ὡς Θεόθεν διορισθέντα εἰς διοίκησιν αὐτῶν, σέβονται, δαξά-
ζουσι, καὶ εὐγνωμονοῦσι διὰ τὴν ὁποίαν ἀπολαύουσι πατρι-
κὴν ἐπιμέλειαν, εὐχόμενοι ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τῆς ὑ-
γείας, μακροημερεύσεως καὶ πολυχρονίου ἐνδόξου κοσμή-
σεως τοῦ ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ θρόνου.

Τῆς ἐπιμελείας καὶ προστασίας τοῦ σοφοῦ τούτου Αὐτο-
κράτορος πρὸς τὴν παιδείαν ἐκήρυξαν πολλάκις πολιτικαὶ
ἐφημερίδες τῆς σοφῆς Εὐρώπης, καὶ ἤδη μανθάνομεν ἐκ τοῦ
Αὐστριακοῦ Παρατηρητοῦ (Ἀρ. 90. Μαρτίου 31. τοῦ ἐνεσ. ἔτ.)
τὰ ἀκόλουθα:

„Ἐν τῷ κατὰ τὴν Χρυσούπολιν (Σκούταρι) τυπογραφείῳ
ἄρχισεν ἤδη κατὰ προσαγὴν τοῦ Αὐτοκράτορος ὁ τύπος πολ-
λῶν ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν εἰς τὴν Τουρκικὴν μετα-
φρασθέντων συγγραμμάτων. Ἐν πρώτοις δὲ θέλουσι τυπα-

θῇ συγγράμματα εἰς τὴν Ἱατρικὴν ἀναφερόμενα. Πολλὰ ἱατρικὰ πονήματα τοῦ Στοιρκίου (Störk) καὶ τὰ χειρῆα τῆς Χειρουργικῆς παρὰ τοῦ Φαΰβου (De la Faye Elemens de la Chirurgie) εἶναι ἔτοιμα εἰς τύπωσιν. Ἀμφότερα μετεφράσθησαν εἰς τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν παρὰ τοῦ πολλῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἐγκρατοῦς Μολλᾶ Σανεσαδῆ (Shanesade), ἐπιστάτου τῶν εὐσεβῶν κατασημάτων (Μουφεττίσχ-Εφέντη, Mufettish - Efendi) ἐπὶ τοῦ προκατόχου τοῦ νῦν διοικοῦντος Αὐτοκράτορος.

„Ἐτι δὲ γίνονται μεγάλοι πρόοδοι καὶ πρὸς τὴν τελειοποίησιν τῆς Στοιχειοχυτικῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Σουλτᾶνου Μαχμούτ. Ἐγίναν προσέτι δοκιμαὶ καὶ μετὸν Περσικὸν Τααλικὸν τύπον, αἱ ὁποῖαι ἐπέτυχον ἄριστα· καὶ εἰς ἓνα χρόνον θέλει προχωρήσει τόσο μακρὰν τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, ὥστε ἐμποροῦμεν νὰ ἐλπίσωμεν τὴν τύπωσιν συγγραμμάτων μετὰ αὐτὰ τὰ εἰς τὰ ὅμματα πολὺ ἀρεστέρα καὶ ὠριμότερα χειρᾶ.“

Κύριοι Ἐκδόται τοῦ Λογίου Ἑρμού!

Ἀπότινος καιροῦ περιφέρονται εἰς τὰς χεῖρας ὅλων καὶ διανέμονται δὲ παράτινων, καὶ τὸ θαυμασιώτερον, καὶ δωρεὰν, μερικὰ φυλλάδια καὶ βιβλίαρια, τὰ ὅποια σκοπὸν ἔχουν νὰ ἀνατρέψουν μὲν τινὰς εἰς τὰς ἡμέρας μας διδασχέϊσας καὶ κοινωθεῖσας γνώμας περὶ παιδείσεως καὶ καλλιέργειας, νὰ ἐξοντώσουν δὲ τοὺς ἀρχηγούς, καὶ λάτρεις αὐτῶν. Οἱ γραφεῖς τῶν πονηματίων τούτων ἔγραψαν ἑξάπαντος ὄχι πρὸς ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸ Γένος, τοῦτο θέλοντες νὰ πείσουν, καὶ αὐτοῦ τὴν κρίσιν ζητοῦντες νὰ κινήσουν καὶ νὰ μάθουν. Τὸ ὑγιέστερον μέρος τοῦ ἔθνους (ἐπειδὴ καὶ περὶ τούτου μόνον ἡμπορεῖ νὰ ἦναι λόγος εἰς τὸ περὶ παιδείσεως κεφάλαιον) τοὺς ἀνέγνωσε τρώντι, τοὺς ἔκρινε, καὶ ἰδοὺ σᾶς κοινολογεῖ τὴν κρίσιν του. Σεῖς δὲ χρεωσθεῖτε νὰ τὴν διαδώσετε πρὸς τοὺς εἰρημένους γραφεῖς, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐπάγγελμά σας, καὶ μάλιστα ὅσον τάχις, διὰ νὰ μὴν ἀφήσετε τοὺς ἀνθρώπους πολὺν καιρὸν ἀδεδαίους εἰς τοῦτο καὶ μετεώρους.

Τὸ Γένος (ἐννοεῖται τὸ ὑγιέστερον αὐτοῦ μέρος) ἀποδοκιμάζει καὶ κατακρίνει ὅλως διόλου τὰ τοιοῦτότροπα συγ-

γράμματα. Πρῶτον δὲν ἀποδέχεται τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον αὐτοὶ παρῆρσιαζοῦνται πρὸς τὸ κριτήριον τοῦ ἔθνους· ὥς ἐνθυμηθοῦν, ὅτι εἰς τὰς ἰδιωτικὰς συναναστροφὰς καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ καλῶς ἀνάθρεμμένων οἱ ἄνθρωποι ἀποφεύγουσι μὲ προσοχὴν πᾶσαν λέξιν ἄσεμνον· ὥς ἐνθυμηθοῦν ὅτι εἰς τὰ μερικὰ κριτήρια χρεωσθῶν οἱ διαδικαζόμενοι ἔμπροσθεν τῶν κριτῶν σέβας καὶ σεμνολογίαν, καὶ ταύτην παραβαίνοντες κατασιγάζονται καὶ παιδεύονται· πόσον ἀξιοκατακριτώτεροι νομίζονται δικαίως ἐκεῖνοι, ὅσοι πρὸς τὸ ὅλον ἔθνος παρῆρσιαζόμενοι, τὰ ἐξ ἀμάξης, τὰ ἐν καπηλειοῖς περιφέρουσιν εἰς τὸ ζῆμα των — καὶ οὕτω περιυβρίζουσι τὸ τιμιώτατον, καὶ σεμνότατον κριτήριον, τὸ τοῦ ἔθνους. Τὸν Θεοεπίτην οἱ Ἀχαιοὶ διὰ τοῦτο ἐκπάγλως κοτέοντο, νεμέσσηθέν τ' ἐνὶ θυμῷ, ὅτι

... φρεσὶν ἥσιν ἄκοσμά τε πολλὰ τε ἤδη,
καὶ ἔλγε·

Μάλιστα μὲ τὴν ἀκρίθειαν ἀπαιτεῖ τὸ Κοινὸν αὐτὴν τὴν κοσμιότητα, ὥς τοὺς παραβάτας της, καὶ δίκαιον ἂν ἔχουν, καὶ ἀλήθειαν ἂν προβάλλουν, μ' ὅλον τοῦτο τοὺς ἀποβάλλει καὶ τοὺς καταδικάζει. Αὐτῶν λοιπὸν τῶν συγγραμμάτων ἀποδοκιμάζει πρῶτον τὸν ὑβριστικὸν τρόπον.

Δεύτερον μὲ ἀκράντου δυσαρέσκειαν τὸ Κοινὸν βλέπει, ὅτι αἱ ὕβρεις αὐταὶ δὲν ἀποβλέπουν μόνον τὰ πράγματα τὰ κρινόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ αἱ κατ' αὐτῶν ὕβρεις εἶναι ἐξυφασμέναι ὅχι μὲ κάποιαν μετριότητα, ἀλλὰ μὲ τὸν πλέον ἄσεμνον τρόπον. Ἐκ τούτου συμπεραίνει μέγα πάθος εἰς τοὺς σατυρίζοντας, καὶ δι' αὐτὸ μόνον ἀμφιβάλλει εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων· ἔπειτα δὲ καὶ λυπεῖται μεγάλως, ὅτι τὰ βιβλία, τὰ ὅποια πρέπει νὰ χρησιμεύουν ὡς διδάσκαλοι σεμνότητος καὶ εἰς ὅλον τὸ Γένος, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἀθάνατον νεολαίαν, αὐτὰ καταντοῦν νὰ γίνωνται τὴν σήμερον τὸ ἐργαστήριον τῆς μεγίστης ἀκοσμίας, καὶ τὸ μέσον τῆς διαφθορᾶς. Τοῦτο μετὰ λόγου παρώξυνε ποτὲ ἓνα φιλόκαλον ἄνδρα εἰς τόσον βαθμὸν, ὥς καθὼς ἔλαβε μερικά τῶν τοιούτων βιβλίων, καὶ τ' ἀνέγνωσεν, ἔτρεξεν εἰς τὴν κάμινον, καὶ τὰ ἔρριπεν εἰς τὸ πῦρ, ἐπιλέγων „Δὲν ἀγαπᾷ νὰ εὕρισκωνται εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου βιβλία, ἀπὸ τὰ ὅποια θέλουν μᾶθαι οἱ υἱοὶ μοι πῶς νὰ ὑβρίζουν τὸν πλησίον των.“ Τῆς τῆς

χης αὐτῆς εἶναι ἐξάπαντος ἄξια, ὅσα συγγράμματα ἐνέχονται εἰς αὐτὸ τὸ σφάλμα.

Κατ' ἐξοχὴν δὲ μέμφονται ὅλοι ἐκ συμφώνου τοὺς συγγραφεῖς αὐτοὺς, ὅτι κατασπαράττουν πολλὰ ἀνιλεῶς ἀνδρας, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ὠφελοῦσι τὸ γένος. Ἀληθινὰ οἱ τοιοῦτοι πράττουν τὸ καλόν, διότι εἶναι καλόν, καὶ διότι τὸ χρεωσθῆναι εἰς τὴν πατρίδα των, ἀλλ' ὅχι διὰ νὰ λάβουν ἀνταμοιβὰς ἐπαίνους· πλὴν καὶ τὸ Γένος νὰ φανῇ ἀχάριστον πρὸς αὐτοὺς, ὁποίας λογῆς τὸ δεικνύουν αὐτοὶ οἱ συκοφάνται των, τοῦτο δὲν τὸ ὑποφέρει κατ' οὐδένα τρόπον. Ἡ ἀγνωμοσύνη εἶναι ἡ αἰσχρότερα κηλὶς ὅπου ἡμπορεῖ νὰ προσαφῇ εἰς ἓν ἔθνος. Αὐτὴν τὸ Ἑλληνικὸν Γένος ποτὲ δὲν τὴν εἶχε, καὶ εἴθε μὴ δυσυχῆσαι ποτὲ εἰς τόσον βαθμὸν, ὥστε νὰ τὴν ἀποκτήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἀπ' αὐτὰ τὰ φρονήματα τοῦ Γένους ἃς μάθουν οἱ ἐφημεριδογράφοι τῆς Γερμανίας, οἱ ὅποιοι ἀποροῦν πῶς ἄνδρες ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα των τὴν Ἑλλάδα ἀγνοοῦνται καὶ κατηγοροῦνται, ἃς μάθουν, λέγω, ὅτι αἱ κατηγορίαι αὐταὶ εἶναι ἀνθρώπων μερικῶν φρονήματα ἐσφαλμένα καὶ ἀξιοκατάκριτα, ἀλλ' ὅχι κοινῶς τῆς Ἑλλάδος ὅλης· αὐτὴ γνωρίζει, τιμᾷ καὶ σέβεται τοὺς ὠφελοῦντας αὐτὴν, μέμφεται κατακρίνει καὶ ἀποτρέπεται τοὺς κατηγοροῦσιν.

Ἐκεῖνο δὲ ὅπου πρὸ πάντων κινεῖ τὴν μεγίστην ἀγανάκτησιν ὅλων εἶναι, ὅτι οἱ περὶ αὐτὸν ὁ λόγος συγγραφεῖς μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνατρέψουν μετὰ λόγων τῶν ἐναντίων των τὴν ὑπόληψιν καὶ τὰς γνώμας, καταφεύγουν εἰς τὸ αἰσχροτάτον μέσον, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ φαντασθῇ ὁ ἄνθρωπος ἐκπίπτων τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ φύσεως καὶ ἀρχῆς· προσπαθοῦντες δηλαδὴ ν' ἀποδείξουν τῶν ἐναντίων ὅχι τὰ γνώμας ἐσφαλμένας, ψευδεῖς, ἀξιοκατακρίτους, ὅχι τὰ συγγράμματα ἀπορρίπτεα, ἀφανίζεα, ἀλλὰ τὰ ἴδια αὐτῶν πρόσωπα ἄξια πυρός καὶ μαχαίρας. Τοιαύτην βάρβαρον κακοήθειαν ὅλοι οἱ αἰῶνες δὲν δέλουν ἐξαλείφει.

Τέλος πάντων ἀναγινώσκωμεν τόσας ὕβρεις· ὑποφέρωμεν τόσῃν ἀκοσμίᾳ· τίνας ἔνεκα; διὰ νὰ μάθωμεν μόνον, πῶς οἱ πεπαιδευμένοι ὑβρίζουν τοὺς πεπαιδευμένους. Τῇ ἀληθείᾳ κανὲν ἄλλο κέρδος δὲν ἔχομεν. Ἄν μεταξὺ τῶν ὕβρεων εὕρισκομεν ζήλον ὑπὲρ πατρίδος εἰλικρινῆ, ἂν καὶ ἀτόπως ἰξαπτόμενον νοῦν φωτισμένον, ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκτόπου ζή-

λου βολούμενον, ἀναιρέσεις ὀρθὰς, λόγους ὀρθοῦς, καὶ γνώσεις ἀληθεῖς· τούτων χάριν ἠμποροῖσαμεν νὰ συγχωρήσωμεν οἱ ἀναγνώζαι τὸν τρόπον τῆς ὑβριστικῆς ἐκφράσεως, καὶ νὰ παραβλέψωμεν διὰ τὰ καλὰ τὸ κακόν· πλὴν ἡμεῖς ἐν ᾧ χάνομεν τόσας ὥρας εἰς ἀνάγνωσιν, ἐν ᾧ ὑποφέρομεν τόσον μαρτύριον, καταπειραζόμενοι εἰς τὴν ὑπομονὴν μας, τί μανθάνομεν εἰς αὐταμοιβήν; ἐκεῖνας τὰς μὲ τόσον κρότον, κόμπον καὶ πομπὴν κηρυττομένας ἀληθείας· ὁ δεῖνα εἶναι περίτρημα τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους· κακοήθης ὀλεθρὸς κακοῦργος· λεουργός· διὰ τί; διότι ψεύδεται εἰς τὸ περὶ παιδείας κεφάλαιον· ἀπατάται εἰς τὰς περὶ γλώσσης γνώμας του· προβάλλει ἄτοπα περὶ σχολείων· φλυαρεῖ· παραπαίει· μωραίνει· διὰ τί; διότι δὲν φρονεῖ, ὅσα φρονοῦμεν καὶ ἡμεῖς· δὲν κηρύττει τὰ αὐτὰ μὲ ἡμᾶς· τολμᾷ νὰ κτυπᾷ ἔθιμα καὶ φρονήματα, κακὰ, σραβὰ, πλὴν ἐκπαλαί κοινὰ εἰς τὸ γένος· ζητεῖ ν' ἀποδείξῃ ἡμᾶς τοὺς σοφοὺς ὡς ἀσόφους. κτ. Τοὺς εὐχαριστοῦμεν δι' αὐτὰς τὰς μεγάλας καὶ εἰς ὀλίγους τῶντι γυνώσας ἀληθείας, ἃς τὰς φυλάττουσι μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν των· τὸν καιρὸν δὲ τὸν δικόν μας καὶ τὴν ὑπομονὴν μας ἃς μὴν καταχρῶνται μὲ τοιαῦτα. Ἐκ τῶν κρίσεων αὐτῶν τοῦ ἔθνους ἃς μάλιστα οἱ παραφερόμενοι λόγιοι (καὶ ὅσοι ἐν γένει ἔχουν κρυφὴν κλίσιν πρὸς τὴν αὐτὴν παρεκτροπὴν) τί ἀπαιτοῦν παρ' αὐτῶν οἱ ὁμογενεῖς· ἀπαιτοῦσι τὰ ἐξῆς δίκαια καὶ εὐλογα. "Ἄς μὴ λησμονοῦν γράφοντες, ὅτι παρρησιάζονται εἰς τὸ κριτήριον ὅλου τοῦ ἔθνους, καὶ ἐπομένως ἃς φυλάττουσι τὸ πρὸς αὐτὸ ὀφειλόμενον σέβας, προβάλλουτες τὴν γνῶμιν των μὲ κοσμιότητα.

"Ἐχουσι τὸ δικαίωμα ν' ἀναιροῦν, νὰ κατακρίνουν καὶ νὰ καταπολεμοῦν τῶν ζώντων τὰς γνώμας καὶ τὰ λεγόμενα, ὅχι ὅμως καὶ τὸ πρόσωπον. Τοῦτο εἶναι ἱερὸν· ὑποκειται εἰς μόνον τῆς διοικήσεως τὴν ἐξέτασιν· εἰς τοὺς ἰδιώτας πρέπει νὰ μένῃ ἀφιλάφητον· ὅστις τολμᾷ νὰ ἐγγίξῃ καὶ τοῦτο, εἶναι καὶ νομίζεται πανταχοῦ ἐγκληματικὸς καὶ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς. Ἡμεῖς ἀχόλους, ἀναλγεῖς καὶ ἀπαβεῖς δὲν ὑποβέτομεν τοὺς συγγραφεῖς· ἃς ἐκχέουν ὅμως τὴν χολήν των ἐναντίον τῶν λεγομένων, καὶ ὅχι ἐναντίον τῶν λεγόντων, μὲ τρόπον ὅποτος ἀνήκει εἰς ἄνδρας πεπαιδευμένους, καὶ ὁμιλοῦντας εἰς τὸ Κοινόν, ἀλλ' ὅχι καπηλικὸν καὶ

ἀγροικικόν. Ἴσως μερικοὶ προβάλλουν εἰς ἀπολογίαὺν τῶν τῷ πα-
ράδειγμα ὀλίγων τινῶν λογίων τῶν ἄλλων σοφῶν ἔθνῶν, οἱ
ὅπσις ἐνέχονται εἰς τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα· δυσυχῆς ἀπολογία!
τὸ κακὸν οὐκ ἔσθ' ὅπου οὐ κακόν· καὶ ἐκείνους οἱ ὁμογενεῖς
τῶν τοὺς μέμφονται καὶ τοὺς κατακρίνουσι, καθὼς καὶ ἡμεῖς
τοὺς ἡμετέρους. Οἱ συγγραφεῖς ἄς ἐντυπώσουν καλὰ εἰς τὸν
νοῦν τῶν, ὅτι τὸ ἐπάγγελμά των εἶναι μέγα, δύσκολον μὲν,
πλὴν ἔντιμον καὶ ἔνδοξον. Αὐτοὶ εἶναι οἱ δημόσιοι διδάσκα-
λοι τῶν ἔθνῶν· ἐπαγγέλλονται καὶ χρεωσοῦν νὰ κηρύττουν
τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ διδάσκουν τὸ καλὸν διὰ λόγων καὶ
ἔργων. Ἀντὶ τούτων ἀνταμείβονται μὲ ἐπαίνους καὶ δόξας
ἀπὸ ὀλόκληρα ἔθνη, ἀπὸ ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα· αὐ-
ξηρῶς κρίνονται, ὅταν παραβαίνουν τὰ χρέη των, καὶ μάλιστα
ἐβελσκακοῦντες. Ἡ κατάκρισις των δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ ὡς
ἔτυχεν, ἀλλὰ παράδοσις εἰς τὴν κατηγορίαν ὅλων τῶν αἰώ-
νων. Ὅσος αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἄξιον τοιοῦτου ἐπαγγέλ-
ματος, αὐτὸς ἄς ἐμβαῖνῃ εἰς τὸν ἀγῶνα· ὅσος εἶναι ἀνάξιος,
ἄς ἔχῃ τὴν φρόνησιν νὰ οἰκουρῇ καὶ νὰ γυμνάζεται τούλα-
χισον τὴν σιωπὴν.

Ἄν ἐκάστου πρόσωπον χρεωσοῦν ν' ἀφίνουν ἀνέγγικτον,
πολὺ περισσώτερον ἀπαιτοῦνται νὰ μὴ ψαύουν τὰ ἱερά πρόσω-
πα τῶν ὧσαν ὠφελοῦν τὴν πατρίδα καθ' ὅποιονδηποτοῦν εἶ-
δος. Τούτων τὰ ὀνόματα μὲ σεβας πάντοτε ἄς ἀναφέρουν,
καὶ ὅταν ἐπιχειρίζονται νὰ τοὺς ἀναιρέσουν, ἄς τὸ κάμνουν
μὲ ἄκραν συζολήν. Οἱ εὐεργεταὶ τῶν ἔθνῶν, εἶναι οἱ ἡμίθεοι
αὐτῶν. Τούτους ἀποινιτῇ κάνεις δὲν ἡμπορεῖ νὰ καταφρονήσῃ.

Τὸ δὲ ἀπάνθρωπον ἁμάρτημα, νὰ ζητοῦν νὰ παρασῃ-
σουν ὡς λεωργοὺς τοὺς προσφέροντας τοὺς ἰδρωτάς των εἰς κα-
λὸν τῶν ὁμογενῶν, ἀποταμιεύοντές το εἰς τὴν μνήμην μας
μόνον ὡς παράδειγμα, πόσον ἡμπορεῖ νὰ παρεκτραπῇ ὁ ἄν-
θρωπος, ἄς φρίττωμεν εἰς τὸ ἐξῆς ἀπ' αὐτό, καὶ ἄς εὐχώμε-
θα νὰ μὴ δυσυχίσῃ ποτὲ μήτε ἄλλογενεὶς μήτε ὁμογενεὶς νὰ
πέσῃ εἰς τὸ αὐτό.

Τελευταῖον παρακαλοῦμεν τοὺς γράφοντας, ἀντὶ τῶν
καλῶν ὅπευ ἀπολαμβάνουν παρ' ἡμῶν, ἀντὶ τῶν κόπων τῆς
ἐνιγνώσεως, νὰ μᾶς ἀνταμείβουν ἂν ὅχι μὲ πλῆθος ἀληθειῶν
ἐνύμλογον εἰς τὸν ὅγκον τῶν γραφομένων, τούλάχισον μὲ με-
ρικᾶς. Ἄς μᾶς λυπῶνται καὶ ἄς μὴ μᾶς ἀφίνουν εἰς τὸ τέ-

λος τῆς ἀπαγνώσεως χαίνοντας, καὶ ἀποροῦντας πῶς ἄρχισαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, πῶς καὶ διὰ τὶ ἐπροχώρησαν καὶ ἐτελείωσαν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον.

Ἐν συντόμῳ ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τοῦς συγγραφεῖς αὐτοῦς (καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐξάπαντος ἀπὸ τοῦς ὁμοτέχνους αὐτῶν) α'. νὰ μᾶς κοινολογοῦν ιδέας καὶ γνώσεις ὀρθὰς καὶ ἀληθεῖς· β'. νὰ ἐκφράζουσιν αὐτὰς μὲ τρόπον σεμνὸν καὶ κόσμιον, καθὼς ἀνήκει εἰς λάτρεις τῶν Μουσῶν καὶ τῶν Χαρίτων.

Αὐτὰ φρονοῦσι καὶ κρίνουσιν οἱ χρησιζήτεροι, φρονιμώτεροι, καὶ κριτικώτεροι τοῦ ἔθνους περὶ τοῦ εἶδους αὐτοῦ τῶν συγγραφέων. Ἄν δὲ ἦναι καίτινες, οἱ ὅποιοι χαίροντες, τρεφόμενοι καὶ ζῶντες εἰς τὰς λοιδορίας καὶ εἰς τοὺς τῶν λογίων διαπληκτισμούς, καὶ μὴ βλέποντες τὰ ἐκ τούτων κακὰ ἀποδέχονται τὰ τοιαῦτα, ἡμεῖς ἀδιαφοροῦμεν περὶ αὐτῶν· αὐτῶν ἡ ψῆφος εἰς κἀνὲν ἔθνος δὲν ἰσχύει. Κατ' αὐτὴν τὴν περίεσιν ἐπεθύμουν μεγάλας νὰ ἐκθέσω ἐν συντόμῳ, καὶ ὅ,τι περὶ τῶν συγγραφέων τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν γένει φρονοῦσιν οἱ ὁμογενεῖς, πῶς τοὺς κρίνουσι, τί σφάλματα εὐρίσκουσιν εἰς τὰ συγγράμματά των, τί ἀπαιτοῦσι παρ' αὐτῶν, κτ. Τὸ πρᾶγμα σοχάζομαι ἤθελεν εἶναι πολλὰ ὠφέλιμον, καὶ ὅσον εἶναι ὠφέλιμον τὸ νὰ λαμβάνη τις τῶν τοῦ ἑαυτοῦ συνειδήσιν, ἢ καὶ νὰ ἐγείρῃ εἰς τὸν πλησίον του· πλὴν ἡ ὕλη αὐτὴ ἀπαιτεῖ καὶ σκέψιν πολυχρόνιον, καὶ ἔκτασιν ἱκανήν· διὰ τοῦτο τὴν ἀναβάλλω εἰς ἄλλην δευτέραν, καλλιτέραν εὐκαιρίαν. Ὡς τόσον καὶ ὁ Λόγιος Ἑρμῆς ἀνήκει εἰς τὰ συγγράμματα, καὶ μάλιστα τὰ περιοδικὰ, καὶ διὰ τοῦτο τὰ περιεργότερα. Αἱ κρίσεις αἱ περὶ αὐτοῦ εἶναι καθημεριναί, καὶ πολλά· ταύτας εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε οἱ ὑπὲρ τοῦ Α. Ε. πονοῦντες, καὶ μαθόντες, νὰ ἐκπληρώσετε τὰς ἐν αὐταῖς εὐχὰς τῆς πατρίδος, ὄντες ἄνδρες ἀληθῶς φιλογενεῖς. Συγχαρήσατέ μοι λοιπὸν τὸ θάρρος δι' αὐτῆς ὑμῶν τῆς ἐφημερίδος νὰ κοινολογήσω, ὅ,τι καὶ παρ' ὑμῶν κοινῶς εὐχονται καὶ ἐπιθυμοῦν, καὶ ἂν περὶ τούτων ἐκτανθῶ πλέον παρ' ὅ,τι φρονεῖτε, ἀποδόσατέ τα περισσότερον εἰς τὴν ἀξιολογότητα τῆς ὑποθέσεως παρὰ εἰς τὴν ἐμὴν κλίσιν πρὸς τὸ μακρολογεῖν.

Ὁ Λόγιος Ἑρμῆς ὡς φιλολογικὴ Ἐφημερίς εἶναι τὸ πρᾶγμα καὶ καθημερινὰν μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖου οἱ πεσπαιδευ-

μένοι συνομιλοῦσι τρόπον τινα μὲ τὸ ἔθνος περὶ τῶν τοῦ φιλολογικῆ κόσμου, διὰ τὰ ἐγείρωσιν εἰς ἐκεῖνο τὴν ἐπίγνωσιν τούτου. Ἄν ἐκλάβωμεν τὴν λέξιν Φιλολογία κατὰ τὴν γενικωτάτην αὐτῆς σημασίαν, καθὼς φαίνεται ὅτι καὶ σεῖς τὴν ἐκλαμβάνετε, καὶ ἔχρεωзоοσατε τὰ ἐκλάβετε, πᾶν εἶδος παιδείας δύναται τὰ γένη ὑπόθεσις τῆς τοιαύτης συνομιλίας· πλὴν ἡ παιδεία ἐνὸς ἔθνους οὔτε ἀποτελεῖ ἐν ὅλῳ, οὔτε ἡ ἐξέτασις αὐτῆς καὶ κρίσις εἶναι τελειῶς ὠφέλιμος, ἂν δὲν θεωρῇται καὶ κατὰ τὰς τρεῖς χρονικὰς αὐτῆς καταστάσεις, δηλ. κατὰ τὴν παρελθούσαν, ἐνεσῶσαν, καὶ μέλλουσαν. Ἀναμφιδόλως ἡ ἐξέτασις τῆς ἐνεσῶσης καταστάσεως, ἡ ἐπίγνωσις αὐτῆς καὶ βελτίωσις εἶναι καὶ ἀνάγκη τὰ ἵνα τὸ καθ' αὐτὸ ἀντικείμενον ὅλων τῶν τωρινῶν ἡμῶν φιλολογικῶν συνεμιλιῶν, πόνων, καὶ διατριβῶν· πλὴν αὐτὰ καὶ εὐκολώτερα καὶ ἀκριβέστερα κατορθοῦνται, ὅταν συνάψωμεν καὶ τὴν ἐξέτασιν τοῦ παρελθόντος καὶ μέλλοντος· ἐκεῖνη χρησιμεύει εἰς σύγκρισιν πρὸς τὰ ἐνεσῶτα, καὶ εἰς τὴν ἐξ αὐτῆς προερχομένην διάκρισιν, ἐὰν, καὶ διὰ ποίας αἰτίας τὸ ἔθνος προβαίνει ἢ ὅχι κατὰ τὴν παιδευσίν του, ἂν τὰ ἴδια παλαιὰ μέσα ἵναι ἀναγκαῖα εἰς διατήρησιν καὶ βελτίωσιν τῶν παρόντων, ἢ ἵναι ἄλλα νεώτερα καλλίτερα ζητιτέα· ἡ ἐξέτασις τῶ μέλλοντος χρησιμεύουσα ὡς τύπος ἢ ὑπογραμμὸς τῆς παιδείας, τὴν ὑπάρχουσαν ἀνάγκη τὰ κυνηγῶμεν, καὶ δεικνύει ζωντανώτατα τὸν βαθμὸν καὶ τὸ εἶδος τῆς παιδείας, ὑποῦ ἕως τὰρα ἐφθάσαμεν, καὶ ὑπαγρεῦει ἀσφαλέστερον, πρὸς τίνα σκοποῦν χρεῖα τὰ ἀποβλέπουσιν ὅλοι οἱ περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν παρόντων κόποι καὶ ἰδρώτες, καὶ τίνα μέσα εἶναι ἐκλεκτέα. Αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ὠφέλειαν, πλὴν εἰς ἓνα πολὺ μεγαλύτερον βαθμὸν, προξενεῖ καὶ ἡ ἐξέτασις τῆς παιδείας τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὰ τύχουν τὰ ἵναι σοφώτερα παρὰ τὸ ἐξετάζον ἔθνος. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐξέτασιν βλέπομεν ὀφθαλμοφανῶς τὴν κατάστασιν ἡμῶν, εὐρίσκομεν προχείρως τὰ ζητούμενα μέσα, καὶ ἔχμεν κριτὴν ἀδέκασον τῶν ὅσων ἐπιχειροῦμεθα, ἀνάγκη, καὶ μελετῶμεν τὰ ἐπιχειρισθῶμεν. Αὐταῖ, σοχαζομαι, εἶναι αἱ σοχειώδεις ἰδέαι, εἰς τὰς ἑποίας πρέπει τὰ θεμελιόυται ἢ ἐκδόσις τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ καθὼς καὶ ἐκάστης ἄλλης φιλολογικῆς ἐφημερίδος· δηλ. Ἐπίγνωσις τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους· σύγκρισις αὐτῆς

μέ τὴν παρελθοῦσαν καὶ μέλλουσιν, καὶ ἐξέτασις καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἔθνων παιδείας· καθόσον ἐδυνήθην νὰ συμπεράνω, αὐταὶ εἶναι καὶ αἱ ἰδέαι τὰς ὁποίας ἔχουν καὶ οἱ πλείστοι τῶν ὁμογενῶν· καὶ κατ' αὐτὰς κρίνουσι καὶ ὑμᾶς καὶ κατακρίνουσι.

"Αν καὶ ἡμεῖς πιεζώμεν, ὅ,τι ἐκηρύξατε, ὅτι δηλ. δὲν εἴσθε σεῖς οἱ μόνοι δημιουργοὶ τῶν ὅσων ἐκδίδετε, βέβαιον ὁμως ὑπάρχει, ὅτι σεῖς εἴσθε οἱ μόνοι ἐπιστάται τῆς ἐκδόσεως· ὅθεν τὰ λεγόμενα, ἂν καὶ ἀποβλέπουν ὅλους τοὺς συνεισφέροντας διατριβὰς, κατ' ἐξοχὴν ὁμως ἀποτείνονται εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐκδότας.

Παρ' ὑμῶν ἐν γένει ἀπαιτοῦμεν, καὶ εὐρίσκοντες ἐπαινοῦμεν μόνον ὅ,τι εἶναι ἀνάλογον καὶ οἰκεῖον εἰς τὰς ἀνωτέρας ἰδέας, κατακρίνομεν δὲ καὶ κατηγοροῦμεν, ὅ,τι ἀπαντήσωμεν ἐναντίον. Ἐν μέρει δὲ τὰ ἐξῆς συνειθίζομεν νὰ ζητῶμεν, καὶ εὐχόμεθα νὰ εὐρίσκωμεν εἰς τὴν φιλολογικὴν ἐφημερίδα.

Διατριβὰς περὶ τῆς τωρινῆς καταστάσεως τοῦ ἔθνους κατὰ τὴν παιδείαν· ποῖα μέρη ταύτης ἀσχοῦνται παρ' ἡμῖν ἢ ὅχι· διὰ ποίας αἰτίας· εἰς ποίας τάξεις τῶν πολιτῶν· πῶς ἐφθάσαμεν αὐτὸν (τὸν δεῖνα) βαθμὸν· τίνες οἱ μάλιστα εἰς τοῦτο συνεργήσαντες· καταγραφὰς τῶν ὑπαρχόντων σχολείων· τοῦ εἶδος αὐτῶν· τὰς ἐν αὐτοῖς διατάξεις· τὰς μεθόδους τοῦ διδάσκειν· τὰ προτερήματα αὐτῶν ἢ ἐλλείμματα· ὅλα τὰ ἄλλα μέσα, ὅσα συντείνουν πρὸς φωτισμὸν· σοικειώδη βιβλία· βιβλιοθήκας· ταμεῖα· ἐφημερίδας, κτ. ὅλα τὰ εἰς τοῦτο γινόμενα ἐπιχειρήματα καὶ συνεισφοράς· τίνες οἱ διδάσκοντες· κατὰ τί διαπρέπει ἕκαστος· τίνες οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ γένους· τὰ συγγράμματα αὐτῶν· κρίσεις τούτων· τὴν κατάστασιν τῆς τωρινῆς γλώσσης· τὰ καλὰ τῆς, τὰ ἐλαττώματά τῆς· τὰς διορθώσεις, ὅσας ἔλαβε· τοὺς διορθωτάς τῆς— τὰ ἀριστουργήματά τῆς, ἂν ἔχη, κτ.

"Αν ἐξετάσωμεν αὐτὰ ταῦτα καὶ εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, ἔχομεν καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν μὲ τοὺς παρόντας. Εἶναι πρᾶγμα λυπηρὸν, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐξέτασις εἶναι παντάπασιν ἀμελημένη μεταξὺ τῶν ἡμετέρων· δὲν ἠξεύρομεν, οὔτε πῶς ἐλαττώσαμεν, οὔτε πῶς ἐπὶ σχολεῖα εἴχομεν τοῦλάχιστον ἀπὸ τοῦ ἰδ' αἰῶνος, οὔτε πῶς διεσώθησαν, διεδέχθησαν, πῶς συνεισέφεραν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν μικρῶν φώτων τοῦ γένους, καὶ πῶς προπαρασκεύα-

σαν τοὺς μετέπειτα αἰῶνας· δὲν ἤξεύρομεν ἀκριβῶς, πότεν ἐπὶ ἤγασαν αἱ τόσαι διαφοραὶ ἢ διαφοραὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, εἰς τί συνίστανται· ὅλα τὰ τοιαῦτα ἀντικείμενα μεγάλα καὶ οὐσιώδη, ἀγνοοῦμεν παντελῶς. Εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ γένος εἶναι τῶντι καὶ ἡ παραμικρὰ συνεισφορά εἰς αὐτά.

Ἄν δὲ θελήσωμεν νὰ ὀπισθοδρομήσωμεν ἀκόμῃ περισσότερο εἰς τὴν ἀρχαιότητα, καὶ ἀνάγκη νὰ θελήσωμεν, φθάνομεν εἰς τοὺς λαμπροὺς αἰῶνας τῶν παλαιῶν προγόνων· ἡ ἐξέτασις αὐτῶν περιλαμβανομένη ὑπὸ τὴν λέξιν Ἀρχαιολογία (κατὰ τὴν γενικὴν αὐτῆς σημασίαν) εἶναι διὰ μυρίου λόγους ἀναγκαία καὶ οὐσιώδης εἰς πᾶν ἔθνος πεπαιδευμένον, ἐπιθυμοῦν νὰ παιδευθῇ, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων. Καθὼς ἡ Ἀρχαιολογία ἀνάγκη νὰ ἀποτελῇ μέρος οὐσιώδες τῆς τωρινῆς ἡμῶν παιδείας, οὕτως ἀνάγκη νὰ ἀποτελῇ καὶ μέρος οὐσιώδες εἰς τὰ τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ. Αἱ ἀρχαιολογικαὶ διατριβαὶ εἶναι τῶν πρώτων ἐπιθυμητῶν εἰς ἡμᾶς, εἶναι ἐξ ἐκείνων, ἀπ' ὅσα μάλιστα εὐχόμεθα νὰ ἀπαντῶμεν εἰς τὴν φιλολογικὴν ἡμῶν ἐφημερίδα.

Αὐτὰ τὰ ἴδια καὶ ὅχι ἄλλα ἀνάγκη νὰ ἐξετάζωμεν καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας, ζητοῦντες διηλ. ὁποῖαν μορφήν πρέπει καὶ δύνανται νὰ λάβουν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ὁμοίως καὶ εἰς τὴν παιδείαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν· καὶ τοιαύτας ἐξετάσεις, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συναγόμενα συμπεράσματα ἐπιθυμοῦμεν νὰ βλέπωμεν συνεχῶς καὶ νὰ διδασκώμεθα καὶ εἰς τὸν Δ. Ε. Συνεισφοραὶ εἰς τοῦτο ἐπιτίθειαι εἶναι καὶ ἄλλαι πολλαί, μάλιστα δὲ προβλήματα περὶ βελτιώσεως τῶν παρόντων· περὶ προπαρασκευῆς τῶν μελλόντων· ἐκθεσίς τῶν διαφύρων καταζημάτων τῶν σοφῶν ἐθνῶν πρὸς διατήρησιν καὶ αὐξήσιν τῆς παιδείας· τῶν προόδων αὐτῶν, καὶ τὰ παρόμοια.

Παρεκτός τούτων τῶν ἀπαιτήσεων συνειρίζουν οἱ ὁμογενεῖς νὰ ἀπαίτουν παρ' ὑμῶν καὶ τὰ ἐξῆς, ὅλα σύμφωνα εἰς τὰς ἀνωτέρω γενικὰς περὶ τῶν φιλολογικῶν ἐφημερίδων ιδέας.—

Ν' ἀποφεύγετε διατριβὰς γεμάτας ἀπὸ ιδεᾶς φραγῆς, συγκεχυμένας καὶ ψευδεῖς· αὐταὶ οὔτε ὠφέλειαν οὔτε τιμὴν προσξενοῦν οὔτε εἰς τὸ Γένος οὔτε εἰς τὴν ἐφημερίδα σας. Εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἅς σας χρησιμεύσῃ ἅς ἀξίωμα· Κάλιον ὀλίγα καὶ καλὰ, παρὰ πολλὰ καὶ κακά. Διατριβαὶ περιέχουσαι μὲν καλὰ, πλὴν ἀνάρμοστα εἰς τοὺς καιροὺς καὶ τὰς πε-

ριζάσεις καθ' ἃς ζῶμεν, εἶναι περιτταὶ ἂν ὅχι τινὲς καὶ βλαβεραί. Εἰς αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον (ἂν δὲν λαμβάνωμαι) εἶναι πολλὰ ὀλίγον προσεκτικοὶ ἐν γένει οἱ τωρινοὶ συγγραφεῖς μας. Διατριβαὶ ἐριστικαὶ καὶ λοιδορικαί, αἱ ὅποσαι κατασαίνουσι τὰς ἐφημερίδας αὐτῇ ταμεῖου γνώσεων ταμεῖον ὕδρεων, εἶναι καὶ βλαβεραὶ καὶ ἀτιμίας πρόξενοι. Αἱ περὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν ὁμογενῶν κρίσεις νὰ ἦναι ἀπαθεῖς, ν' ἀποβλέπουσι μόνον τὰ περιεχόμενα, καὶ νὰ λησιμονοῦν διόλου τὸν συγγράφοντα. Ἐχετε μὲν τὸ δικαίωμα νὰ κάμνετε κοινὰ τὰ ὀνόματα τῶν ὠφελούντων, διὰ νὰ διεγείρετε εἰς τὰς ψυχὰς τὴν καλὴν ἔριν, τὰ ὀνόματα ὅμως τῶν ἄλλων πρέπει νὰ σᾶς ἦναι ἄθικτα. Αἱ φιλολογικαὶ ἐφημερίδες ἐπιτρέπονται νὰ ἦναι τὰ μνημεῖα τῶν εὐεργετούντων, ὅχι ὅμως καὶ ἀρχεῖα ἐγκληματικά. Ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν πολλὰς φιλολογικὰς ἐφημερίδας, διὰ τοῦτο καὶ δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προσπαθῇτε μὲ τὴν διάφορον ὕλιν τῶν διατριβῶν σας νὰ εὐχαριστῇτε τὰς διαφόρους κλάσεις τοῦ Γένους, ὅσαι ἡμποροῦν ν' ἀναγινώσκουν τὴν ἐφημερίδα σας. Εἰς τὸ περὶ γλώσσης καὶ φράσεως κεφάλαιον δὲν ζητοῦμεν πολλὰ· φθάνει νὰ ἦναι τοιαύτη, ὥστε νὰ τὴν καταλαμβάνουν αἱ περισσότεραι κλάσεις τῶν ἀναγινωσκόντων· (τοιαύτη ὅμως πρέπει νὰ ἦναι!) εἰς τὰ λοιπὰ ἀδιαφοροῦμεν· πρῶτον διότι οἱ γράφοντες διὰ τοῦ Λ. Ἑρμοῦ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ γράφουν, ὅπως θέλουν (καὶ ἐκ τοιαύτης δὲ ἐλευθερίας περιμεγόμεν νὰ μάθωμεν, τίς ἐπιτυχάνει καὶ ἀρέσκει περισσότερο)· δεύτερον (καὶ σᾶς τὸ λέγω ἐλευθέρως) δὲν προσμένωμεν νὰ μάθωμεν παρὰ τῆς ἐφημερίδος σας τὸν κανόνα, καθ' ὃν πρέπει νὰ γράφωμεν· τοῦτο ἤθελεν εἶναι παρὰ πολλὰ μεγάλη ἀπαίτησις. Ἠξεύρομεν ὅτι μερικοὶ φρονοῦν, ἔπειδὴ ὁ Λ. Ἑρμῆς εἶναι σύγγραμμα περιοδικόν, καὶ καθ' ἡμέραν περιφερόμενον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁμογενῶν, ἀνάγκη νὰ γράφεται καὶ εἰς τὴν καλιτέραν φράσιν· πλὴν τίς εἶναι ἄρα γε αὐτὴ ἡ καλιτέρα; αὐτὸ δὲν εἶναι οὔτε ἔργον τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν λογίων ἑποῦ μετροῦμεν νὰ τὸ προσδιορίσουν, οὔτε τοῦ παράπαντος αἰῶνος νὰ τὸ γνωρίσῃ τόσο εὐκόλα. Δοκιμὰς ἄς κάμνωμεν· τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον καὶ ἔντιμον. Συνεισφοράς ἄς προσφέρωμεν· ἄς μὴ λησιμονώμεν ὅμως, ὅτι εἶναι δοκιμαὶ μόνον, συνεισφοραὶ μόνον· ὅχι κανόνες, καθ' οὓς ἡμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτοῦμεν ὅλους δε-

σποτικῶς νὰ γράφουν. Αὐτὰ εἶναι ἐν συντόμῳ, ὅσα ὡς χρεή τοῦ Α. Ἐ. συνειβίζουν οἱ ὁμογενεῖς νὰ ἐκλαμβάνουν· κατ' αὐτὰ σᾶς κρίνουν, ἢ κατακρίνουν. Ὁμολογήσατέ το εἰλικρινῶς· πολλὰ ἐξ αὐτῶν οὔτε ἐπεχειρίσθητε ἄχρι τοῦδε νὰ ἐκτελέσετε· οὔτε ἐκτελέσατε ἀκριβῶς· εἰς πολλὰ καὶ παρεξέτράπητε, καὶ εἶπατε ἢ ἐξεδώσατε ἄπερ τ' ἄρρητα ἀμείνω. Μὴ νομίσητε δὲ, ὅτι εἰς ὑμᾶς μένουν τοὺς τωρινούς ἐκδότας ἀποδίδομεν αὐτὰ τὰ σφάλματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς προκατόχους ὑμῶν. Ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὅτι ὁ σημερινὸς Λόγιος Ἑρμῆς δὲν ἤμποροῦσεν ἅμα γεννώμενος νὰ ἔχῃ ὅλας τὰς τελειότητας τοῦ προγονικοῦ· γνωρίζομεν, ὅτι τὸ φαινόμενον αὐτοῦ εἶναι ἐν τῶν περιεργωτέρων εἰς τὸν τωρινὸν αἰῶνα· ὅτι εἶναι ἐν τῶν ὠφελιμωτέρων καὶ δραστηριωτέρων ἐπιχειρημάτων περὶ φωτισμοῦ τῆς πατρίδος· γνωρίζομεν καὶ τοὺς κόπους, ὅπου σεῖς ἀναδέχεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοὺς σᾶς ὁμολογοῦμεν πολλὰς καὶ μεγάλας χάριτας· ἀλλὰ δι' αὐτὰ ταῦτα ἐπιθυμοῦμεν νὰ τὸν βλέπωμεν καὶ ἡμέραν βελτιούμενον, καὶ σᾶς παρακινοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν εἰς τὸ μέλλον νὰ γίνετε προσεκτικώτεροι, σοχαζόμενοι μάλιστα, ὅτι ὅσῳ κοινότερον εἶναι τὸ σύγγραμμά σας, τόσῳ κοινότερα καὶ προχειρότερα διαδίδονται καὶ τὰ καλὰ ἢ κακὰ, ὅσα κοινολογεῖτε.

Ὡς τόσον ἠξεύρομεν, τὸ βλέπομεν καὶ ἡμέραν, ὅτι ἐκτελοῦντες τὰ χρεή σας θέλετε ἔχει καὶ ἔχετε ἤδη καὶ πολλοὺς ἐχθροὺς (ἐννοεῖται ὅτι μεταξὺ τῶν κακῶς φρονούντων) καὶ ἀπαντᾶτε πολλὰς ἐναντιότητας, κατακρίσεις καὶ καταδρομὰς. Πλὴν ἂν ἡ συνειδήσις σᾶς βεβαίονει, ὅτι πονεῖτε ὅσον δύνασθε ὑπὲρ τῶν καλῶν (καὶ τοῦτο σᾶς βεβαίονομεν καὶ ἡμεῖς), δὲν πρέπει νὰ ἦσθε τόσον μικρόψυχοι, ὥστε νὰ ὀκνήσετε καὶ νὰ ἀποκάμετε ἐξ αἰτίας τῶν κραυγῶν μερικῶν ἀνθρώπων· σοχασθῆτε μάλιστα, ὅτι αἱ ἐναντιότητες εἰς τὰ καλὰ εἶναι εἰς τὴν πρόοδον αὐτῶν ἀναγκαῖαι· εἶναι ἐν πολλὰ δραστήριον μέσον. Διὰ τοῦτο ἐκλάβετε καὶ σεῖς τὰς κατηγορίας καὶ ὕβρεις τῶν ἐναντιῶν σας ὡς μέσον ἐνθάρρυσμῳ, καὶ διπλασιάσατε τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζήλόν σας· ἐνταυτῷ δὲ ὡς ἦσθε καὶ βέβαιοι, ὅτι οἱ φίλοι τῶν καλῶν, καθῶς καὶ ἀνωτέρω εἶπον, γνωρίζουν τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ὅπου προῆλθε καὶ προέρχεται εἰς τὸ Γένος ἀφ' ἧς ὥρας ἀρχισεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Α. Ἐρμού· ἐντόνω; ἐπιθυμοῦν καὶ εὐχονται τὴν ἐξακο-

λούθησιν αὐτοῦ, γνωρίζουν καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ κόπους ὑμῶν· καὶ (τὸ βλέπετε) εἶναι πρόθυμοι νὰ σᾶς συνεργήσουν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, οἱ Δόγιοι μὲ διατριβὰς, αἱ δὲ λοιπαὶ κλάσεις τῶν ὁμογενῶν, χρηματικῶς· ἰδοὺ ἡ καλλις ἀπολογία πρὸς τοὺς ἐναντίους, καὶ ἡ μεγίστη ἀμοιβὴ πρὸς τοὺς κόπους ὑμῶν.

Μ' ὅλον τοῦτο, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ἀσχολίας ἄλλας μὴν ἔχοντες, ὡς φαίνεται, ἐξοδεῖουν ὅλον αὐτῶν τὸν καιρὸν εἰς τὸ νὰ γράφουν διδέλλους πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐναντίον ὑμῶν καὶ τῆς ἐφημερίδος ὑμῶν, καὶ διὰ τῶν πολλῶν καὶ ἀλλοκότων κραυγῶν αὐτῶν εἴλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν ξένων, διὰ τοῦτο δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι ν' ἀναλάβωμεν ἡμεῖς, ὑπὲρ τῶν ὁποίων σεῖς κοπιᾶζετε, τὴν ἀπολογίαν σας, καὶ νὰ ἀποκριθῶμεν μερικὰ εἰς αὐτοὺς, διὰ νὰ τοὺς δεῖξωμεν, ὅτι καταλαμβάνομεν τί καὶ πόσον σημαίνουν αἱ κραυγαῖ των, καὶ νὰ τοὺς πείσωμεν διὰ νὰ ἡσυχάσουν ποτὲ ὡς μὴν εἰσακουόμενοι, καὶ ν' ἀφίσουν τὸν φιλόπονον κόσμον νὰ τρέχῃ ἀτάραχα τὸν καλὸν δρόμον, τὸν ὅποιον μόνον διατρέχοντες ἡμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν καὶ νὰ προξενήσωμεν κάποιαν ὠφέλειαν εἰς τὴν δυσυχὴ ὑμῶν πατρίδα.

Καὶ πρῶτον σᾶς κατηγοροῦν διὰ τὴν ἀνωθυμίαν τῶν διατριβῶν· ἀποδείξεις, ὅτι τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς δὲν μέλει τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ τὰ λέγοντα πρόσωπα. Τὸ οὐσιώδες μέρος, ἔργον καὶ χρεὸς ἐκάστης ἐφημερίδος καθὼς καὶ ἐκάστου βιβλίου εἶναι αἱ πραγματικαὶ γνώσεις· ἡμεῖς δέλομεν, ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἀπαιτοῦμεν νὰ μανθάνωμεν ἐξ αὐτῶν πράγματα. Εἶναι τὰ πράγματα ἀφ' ἑαυτῶν ὀρθὰ, καὶ πείθουν τὸν λόγον; τί με χρησιμεύει τὸ κύρος τοῦ προσώπου, ἔξω ἂν ἦμαι συνειθισμένος νὰ λατρεύω δουλοπρεπῶς τοὺς λέγοντας καὶ ὄχι τὰ λεγόμενα. Εἶναι δὲ ἀφ' ἑαυτῶν εὐαγία; ἡ ἀξία τοῦ εἰπόντος βέβαια δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὰ μεταπλάσῃ εἰς ὀρθὰ. Θέλουν προβάλλει ἴσως τινες, ὅτι ἡ προσθήκη τῶν ὀνομάτων διὰ τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖα, ὡς ἐπιτηδεῖα εἰς τὸ νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀμύλην μεταξὺ τῶν ὁμογενῶν. Εἶναι ψευδές, ὅτι ἡ ἰδέα πῶς ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης κοπιᾶζον ὑπὲρ τοῦ Γένους, κινεῖ καὶ ἐμὲνα εἰς μίμησίν των· αὐτὴ εἶναι ἰκανὴ νὰ ἐξυπνίσῃ μόνον τὰς μικρὰς ψυχάς. Ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ὁμογενεῖς δὲν κοιμῶνται, ποιοῦν, ἀγωνίζονται ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τῆς πατρίδος· ἡ ἰδέα

ἔστι τὸ κοπιᾶζειν ὑπὲρ αὐτῆς εἶναι χρέος γλυκύτατον, ὅτι οἱ κόποι ἡμῶν δὲν γίνονται ἐπὶ ματαίῳ· αὐτὴ μόνη δὲν ἀρί-
νει καὶ ἐμὲ νὰ καθεύδω, καὶ μὲ ἐρεθίζει εἰς τὸ νὰ προσφέ-
ρω καὶ ἐγὼ τοὺς ἰδρωτάς μου. Παρεκτος τούτων, εἶναι καὶ
ἄλλοι λόγοι δυνατοί, εὐκόλοι νὰ νοηθοῦν, οἱ ὅποιοι παρακι-
νοῦν τοὺς γραφεῖς τῶν διατριβῶν νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ μένουν ἀ-
νώνυμοι. Καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ αἷτια, διὰ τὰ ὅποια καὶ εἰς τὰς
ἐφημερίδας τῶν ἄλλων ἐθνῶν αἱ διατριβαὶ ἐκδίδονται ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον ἀνώνυμος. Ὡς τόσον ὅσοι ποτὲ ἠθέλησαν καὶ θέ-
λουν, τούτων πάντοτε βλέπομεν σημειούμενα καὶ τὰ ὀνόματα.

Διὰ τὴν γλῶσσαν σὰς κατηγοροῦν, διότι δὲν μεταχειρί-
ζεσθε τὴν ἐδικήν των. Ἄν αὕτη εἶναι καλὴ, ἢ κακὴ, ἐγὼ δὲν
τὸ ἐξετάζω, ἂν τοὺς ἀρέξῃ, ἅς τὴν μεταχειρίζονται, ἅς
μὴ βιάζονται ὁμως δεσποτικῶς καὶ τοὺς ἄλλους νὰ γράφουν
εἰς τὴν αὐτὴν· ἅς ἀφίησιν καὶ ἡμᾶς ἐλευθέρους νὰ ἐκλέγω-
μεν ὅποιον θέλωμεν. Ἡμεῖς καθ' ἡμέραν εὐρίσκομεν εἰς τὸν
Λ. Ἑρμῆν παντοίαν φράσιν. Τοῦτο δὲ ὄχι μόνον δὲν εἶναι
βλαβερὸν, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμον, καθὼς εἶπα ἀνωτέρω· εἶναι
καὶ ἀφευκτον ἐπόμενον τοῦ πλήθους τῶν συνδρομητῶν. Τού-
των δὲ τὴν φράσιν νὰ διορθώσετε καὶ νὰ ρυθμίζετε σεῖς κα-
τὰ τὸ πρωτότυπον μιᾶς, εἶναι ἄδικον. Οὐτ' ἐγὼ· ἡξεύρω καὶ
ὅτι οὔτε κάνεις ἄλλος δὲν τὸ ὑποφέρει, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο
μόνον ἠθέλαμεν παύσει νὰ σὰς ἐλλώμεν διατριβάς.

Σὰς προσάπτουν ὅτι ὁ Λ. Ἑρμῆς εἶναι ὄνειδος εἰς τοὺς
ξένους. Ψεύδονται ἀναιδῶς, καὶ ἀδικοῦν ἀπανθρώπως τὴν φι-
λανθρωπίαν τῶν σοφῶν λαῶν. Οἱ φιλόλογοι τῶν ξένων ἐθνῶν
ἀναγινώσκουν μετὰ προθυμίας τὴν ἐφημερίδα μας, καὶ τὴν
ἀναγινώσκουν μὲ τρόπον, ὅπου πολλὰ ὀλίγοι τῶν ἡμετέρων
γνωρίζουν· ἂν ἐγνωρίζον, ἠθέλον φρονεῖ ἐξάπαντος κάλλιον
περὶ ἐκείνης. Βλέπουν ἀληθινὰ τὰ σφάλματα ὅπου ἔχει· ἡ-
ξεύρουν ὁμως ὅτι κάθε πρᾶγμα ἀρχόμενον εἶναι ἀτελές, καὶ
ὅταν ἀρχίζῃ εἰς ἔθνος, ὅποιον ἡμεῖς, εἶναι ἀπόμνη ἀτελέσε-
ρον· διὰ τοῦτο καὶ παραβλέπουν, καὶ παντοίως μᾶς ἐνθαβ-
ρύνουν εἰς ἐξακολούησιν τοῦ ἔργου. Ὅτι δὲ αὐτὰ ἀληθεύουν,
μαρτυρεῖ ἡ ἐντιμος ἀναφορὰ ὅπου κάμνουν περὶ τῆς ἡμετέρας
ἐφημερίδος καὶ εἰς περιοδικὰ καὶ εἰς ἄλλα συγγράμματα. Τῇ
ἀληθείᾳ κάνεις δὲν τὴν κατέκρινε μὲ τὴν αὐστηρότητα μὲ
ἔσθην συνεμβίζουσιν μερικοὶ τῶν ἡμετέρων.

Ἄλλη παράξενος κατηγορία. Οἱ ξένοι δὲν μαθαίνουν τίποτε ἀπὸ τὸν Λ. Ἑρμῆν. Ἄλλ' ἡμεῖς οὔτε ἐφαντάσθημεν νὰ γράψωμεν ὑπὲρ τῶν ξένων φιλολογικὰς ἐφημερίδας, καθὼς οὐτ' ἐκεῖνοι κοπιᾶζουν ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἔθνους του. Βεβαίον εἶναι ὅτι ἐκείνων αἱ ἐφημερίδες περιέχουν καὶ πράγματα δυνάμενα νὰ κινήσουν καὶ νὰ εὐχαρισήσουν τὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων· ἔπειτα ὅτι καὶ ἡμεῖς ἠμπορούσαμεν διὰ τῶν ἀρχαιολογικῶν συζητήσεων καὶ κοινοποιήσεων πραγμάτων εἰσεῖτι ἀγνώσων νὰ καταζηώσωμεν πολὺ ὠφελιμωτέραν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος μας· τὸ νὰ ζητήσωμεν ὅμως πρὸς τὸ παρὸν νὰ κατορθώσωμεν τὸ πρῶτον, εἶναι ἀδύνατον· τὸ δεύτερον, παράκαιρον. Ἄς ὁμολογήσωμεν συναισθανόμενοι εἰλικρινῶς, ὅτι τὰ ἡμέτερα εἶναι μικρὰ πολὺ καὶ εὐτελῆ· ὅτι ἡμεῖς μόλις διανοούμεθα καὶ ἐτοιμαζόμεθα ν' ἀρχίσωμεν, ὅτι μέχρι τοῦδε τίποτε σχεδὸν δὲν κατάρθωσαμεν, καὶ ὅτι τὸ πᾶν μένει εἰς τὸ ἐξῆς διὰ ν' ἀρχίσωμεν καὶ νὰ τελειώσωμεν· πῶς νὰ φαντασθῶμεν ἢ ὅτι δυνάμεθα, ἢ εὐκαιροῦμεν νὰ προσφέρωμεν τίποτε καλὰ καὶ ὠφέλιμα πρὸς τοὺς ξένους; Οἱ εὐαριθμοὶ Λόγιοι, ὅπου μόλις ἐφάνησαν μεταξὺ ἡμῶν, τί πρῶτον νὰ ἐπιχειρήσθουν; νὰ διδάσκουν τὴν νεολαίαν; νὰ συνθέτουν τὰ εἰς αὐτὴν ἀναγκαῖα σοιχειώδη βιβλία; νὰ διατάττουν; νὰ σερεόνουν; νὰ προπαρασκευάζουν καὶ νὰ πολεμοῦν εἰς τόσα ἐμπόδια, ἢ νὰ κάμνουν συζητήσεις ἀρχαιολογικὰς διὰ νὰ εὐχαριστοῦν καὶ τὴν περιέργειαν τῶν ξένων; Αὐτὰ δὲ λέγω, ὅχι διὰ νὰ εὐτελίσω τὸ ἔθνος· ἅπαγε! ἀλλὰ, δεικνύων τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀλογίαν τῶν ζητούμενων, νὰ ἐγείρω ἐν ταῦτα εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀπαιτητὰς (ἂν ᾖναι δυνατόν) καὶ εἰς ἄλλους (ὅχι ὀλίγους τὸν ἀριθμὸν) τὴν συναίσθησιν τῆς ἀληθοῦς ἡμῶν καταστάσεως. Αὕτη μόνη ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀληθεῖ παιδείαν. Αὕτη μόνη εἶναι τὸ πρῶτον, μέγιστον καὶ ἀσφαλέςατον βῆμα ὅπου ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν πρὸς τὴν καλλιέργειαν ἡμῶν. Ὅσοι δὲν ἀποκτήσωμεν αὐτὴν, πλανῶμεν καὶ πλανώμεθα· οὔτε τί ἐπιτάμεθα γινώσκομεν, οὔτε τί μᾶς λείπει, οὔτε τίνα εἶναι τὰ μέσα πρὸς ἐκπλήρωσιν. Θὰ γυρίζωμεν, θὰ τριγυρίζωμεν, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ πάλιν θὰ εὕρισκώμεθα. Ἡ μεγαλυτέρα εὐχὴ καὶ σπουδὴ ἕκαστου τὴν σήμερον πρέπει νὰ ᾖναι, νὰ γένη κοινὴ ἐκείνη ἢ συναίσθησις, καὶ νὰ συνεσφέρῃ καὶ αὐ-

τῇ εἰς τοῦτο· καθὼς καὶ ὁ μέγιστος ἐχθρὸς τοῦ Κοινοῦ πρέπει νὰ λογίζεται, ὅστις ἢ ἐξ ἀγνοίας ἀπατάμενος, ἢ ἀπὸ ἀλοχον ἐνθουσιασμὸν παραφερόμενος, πλάττει καὶ μᾶς παραζένει βαθμὸν καλλιεργείας ὅπου οὔτε ἐφαντάσθημεν, καὶ (καθὼς καταιδάζουν εἰς τὰ θεάτρα διὰ μηχανῶν τοὺς θεοὺς) αὐτὸς μᾶς καταιδάζει οὐρανύθεν τοὺς χρυσοὺς αἰῶνας τοῦ Κρόνου, ἐν ᾧ ἡμεῖς εὐρισκόμεθα εἰς ἓνα χειρότερον καὶ ἐκείνου, τὸν ὅποιον ὁ Προμηθεὺς ἐζήτησε νὰ μορφώσῃ. Ἴσως τινὲς ὡς τόσον πειραχθῶν, ὅτι καὶ δημοσίως γράφω τὰ τοιαῦτα. Ἄς ᾔναι βέβαιοι, ὅτι αὕτη ἡ ὁμολογία ὅχι μόνον δὲν ἐπιφέρει ὄνειδος εἰς τὸ γένος, καθὼς οἱ ψευδοφιλογενεῖς τὸ ἐκήρυξαν, ἀλλὰ καὶ τιμᾶται καὶ ἐπαινεῖται ἀπὸ τοὺς φιλανθρώπους, καὶ κρίνεται ὡς πολὺ καλλίτερον σημεῖον παρὰ τὰς ψευδεῖς κηρύξεις τῶν φανασκητῶν.

Ἡ πλέον συνειθισμένη κατηγορία ἐναντίον ὑμῶν εἶναι ὅτι εἰσθε ὀπαδοὶ ἐνὸς συστήματος, τὸ ὅποιον αὐτοὶ καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀποδοκιμάζουν. Τοῦτο ἀληθεύει· δὲν τὸ ἀρνούμεθα· πλὴν ἀληθεύει ἐνταυτῷ, ὅτι ἐκεῖνο εἶναι τὸ μόνον ἄξιον νὰ ἔχῃ ὀπαδούς. Ὅσοι (ἂν καὶ ὀλίγοι) τὴν σήμερον ἀληθῶς λόγοι εἶναι, καὶ διαπρέπουν εἰς τὸ Γένος· ὅσοι τρέφουν εἰς τὴν καρδίαν των εὐσυνείδητον ἀγάπην τῆς πατρίδος, καὶ ἐμπράκτως τὴν δεικνύουσι, ὅλοι οἱ τοιοῦτοι εἶναι (τούλάχιστον εἰς τὰ οὐσιώδη) τῆς πεποιθήσεως, τῶν φρονιμάτων, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ τοῦ συστήματος, μᾶλλον δὲ τῶν ἀληθειῶν, ὅπου ἐκεῖνο πρῶτον συστηματικῶς ἐπρέφερε καὶ ἐδίδαξε. Σᾶς μέμφονται λοιπὸν, σᾶς ὑβρίζουν ὅτι πρεσβεύετε τὴν ἀληθειαν· εἶναι περιττὸν νὰ σᾶς παρακινήσωμεν εἰς τὸ ν' ἀδιαφορῇτε εἰς τοιαύτας ὑβρεις, μάλιστα δίκαιον εἶναι καὶ νὰ συλλυπούμεθα αὐτοὺς τοὺς ὁμογενεῖς ἡμῶν, φίλους, ἀδελφούς, πάσχοντας τόσον σκότος, ἐναγκαλιζομένους τὴν νεφέλην τοῦ ψεύδους ἀντὶ τῆς ἀληθείας, καὶ μόνον τοῦτο καταδικάζοντας τοὺς ἄλλους ὡς μεγίστους ἐχθροὺς καὶ ἑαυτῶν καὶ τοῦ ἀληθοῦς. Εἶμαι ὡς τόσον βέβαιος, ὅτι ἐκεῖνοι γελοῦν, ὅταν μᾶς ἀκούουν λέγοντας, ὅτι τὸ ἐναντίον αὐτῶν σύστημα εἶναι τὸ τῆς ἀληθείας· ἀλλ' οὔτε ἡμεῖς τὸ προφέρομεν διὰ νὰ τοὺς πείσωμεν, ὄντες βέβαιοι ὅτι ἀμετάπειστον θέλουν μείνει· τὸ λέγομεν μόνον διὰ τὴν ἐπερχομένην γενεάν, ἣτις θέλει κρίνει αὐχιρότερον καὶ ἀληθέστερον καὶ ἐκείνους καὶ ἡμᾶς. Δυσυ-

χία εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅτι οἱ περισσότεροι ἐργάζονται ἀποβλέποντες μόνον πρὸς τὸ παρὸν, καὶ ἀδιαφοροῦντες διὰ τὸ μέλλον.

Ἀκούετε πολλὰς κατηγορίας καὶ παρ' ἐκείνων, τῶν ἐποίων τὰ συγγράμματα ἢ τὰς διατριβάς κατακρίνετε. Καθὼς ἐκάστης φιλολογικῆς ἐφημερίδος, καὶ ἐδικόν σας, χρέος ὁμολογεῖται πρὸς τοὺς ἄλλοις τὰ ἐκδιδόμενα νὰ ἀναγγέλλετε, νὰ κρίνετε, νὰ ἐπαινῆτε, νὰ κατακρίνετε, καὶ τὸ ὀρθότερον, ὅταν δύνασθε, νὰ προβάλλετε. Ἐν ὧσ' ἐκπληροῖτε μετ' λόγου τοῦτο τὸ χρέος, ὅχι μόνον δὲν σφάλλετε, ἀλλὰ μάλις διὰ τοῦτο καὶ ἐπαινῶν ἄξιοι εἰσθε. Μία ἀπὸ τὰς κυριωτέρας ὠφελείας ὅπου ὑπόσχεται καὶ χρεωθεῖ νὰ ζητῇ νὰ προξενήσῃ ὁ Δ. Ἑρμῆς εἶναι καὶ τὸ, νὰ μᾶς διδάσκῃ, διὰ τί ἐπέτυχεν οὗτος, ἢ ἀπέτυχεν ἐκείνος ὁ συγγραφεύς. Οἱ λόγοι αὐτοὶ χρησιμεύουν ὡς μάθημα εἰς ἡμᾶς τοὺς ἄλλους, καὶ παράδειγμα νὰ μιμώμεθα τὰ ἐπιτυχημένα καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἀτυχή. Διὰ τοῦτο δὲ νὰ πειράζωνται οἱ συγγραφεῖς ὅχι μόνον εἶναι ἄλογον, ἀλλὰ καὶ ἄδικον. Αὐτοὶ εἶναι κύριοι τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἕως τῆς ὥρας, ὅπου τὰ καθυποβάλλουν εἰς τὰ πιεστήρια· ἀφ' ἧς σιγῆς ὅπως ἐκδοθῶν, παύουν ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι αὐτοὶ κύριοι· τὰρα τὰ παραδίδουν διόλου εἰς τὸ Κοινόν· τοῦτο εἶναι κύριον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κρίνῃ, νὰ κατακρίνῃ, νὰ ἐπαινέσῃ καὶ νὰ κατηγορήσῃ· ἡμποροῦν μόνον ν' ἀπολογουῖνται, ὅταν ἀδίκως τοὺς κατακρίνουν, εἰς τὰ δίκαια ὅπως πρέπει νὰ σιωποῦν, καὶ τὴν ἰδίαν ὑπακοὴν νὰ δεικνύουν, ὅποιαν καὶ οἱ καταδικαζόμενοι εἰς τὰ κριτήρια ἀπὸ τοὺς πολιτικούς νόμους. Τῇ ἀληθείᾳ δίκαιον εἶναι, εὐεργεσίας νὰ νομίζουσιν τὰς τοιαύτας κατακρίσεις, καὶ νὰ ζητοῦν ἐξ αὐτῶν νὰ ὠφεληθῶνται, καὶ νὰ διορθώσωνται τὰ ἐσφαλμένα· πλὴν, ὅπως καὶ ἂν ἦναι, ὅς τις δὲν νοσιμεύεται τοιαύτας κρίσεις, ἢ ἄς σιωπᾷ, ἢ ἄς μανθάνῃ νὰ γράφῃ ὀρθότερα, διὰ νὰ μὴν ἀγανακτῇ.

Ὡς τόσον, ἐπειδὴ καὶ σεῖς θεοὶ δὲν εἰσθε, ὅταν ποτὲ παραφερόμενοι (καὶ εἰς τὴν παρούσαν κατάστασιν τοῦ Γένους τοῦτο θέλει συμβαίνει συνεχῶς) κατακρίνετε ἀδίκως τοὺς συγγραφεῖς, αὐτοὶ τότε ἔχουσιν κάθε λόγον νὰ ἀγανακτοῦν, καὶ νὰ βοῶσιν ἐναντίον σας, μένοντες ἐξάπαντος ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ μετρίου· καὶ τότε εἶναι δίκαιον καὶ ἐντιμὸν καὶ ἐν

μέρους σας, γνωρίζοντες τὸ σφάλμα σας, νὰ ἄσῃτε παλινυ-
δίαν, καὶ νὰ διορθώνητε τὰς προτέρας ἐσφαλμένους κρίσεις.
Τοῦτο τὸ χρεωσεῖτε καὶ εἰς τὸ Γένος ὡς ἐφημεριδογράφοι, τῶν
ὁποίων τὸ ἐπάγγελμα εἶναι ὄχι νὰ εὐχαριστοῦν τὰ ἴδια αὐτῶν
πάθῃ κατὰ τῶν συγγραφέων, ἀλλὰ νὰ παρισῶσιν ὡς μάθη-
μα τούτων καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ εἰς τὸ Κοινόν.

Ἀπείρους κατηγορίας ἀκούετε καὶ παρ' ἐκείνων, τῶν ὁποίων
τὰς διατριβὰς ἀποπέμπετε, μὴ κρίναντες αὐτὰς ἀξίας ἐκδό-
σεως διὰ τοῦ Λ. Ἑρμού. "Οτι σεῖς καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἐφημε-
ριδογράφοι ἔχετε τοιοῦτον δικαίωμα, κάνεις δὲν ἡμπορεῖ νὰ
σᾶς τ' ἀρνήσῃ, σεῖς μόνον ἔχοντες νὰ δώσετε λόγον διὰ τὰ
καλὰ ἢ τὰ κακὰ, τὰ ὠφέλιμα ἢ βλαβερά τῶν ὧν ἐκδίδε-
τε, χρεωσούντες νὰ κοινοποιῇτε μόνον καλὰ καὶ ὠφέλιμα,
τούλάχιστον ὅσον εἶναι δυνατόν ὀλιγώτερον κακὰ καὶ βλαβε-
ρά, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀνθυποβολή τινῶν, ὅτι ὁ Λ. Ἑρμῆς, ὡς ἐ-
φημερὶς τοῦ Γένους, ἀνάγκη νὰ δέχεται ὅτι τὸν ζέλλουν οἱ
λόγιοι αὐτοῦ, εἶναι ὅλως διόλου ἄτοπος. "Αν αὕτη ὑπῆρχεν
ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ καὶ ἰδέα καὶ τῆς ἐκδόσεως καὶ τῆς ἐκλογῆς
τῶν ἐκδιδόμενων, τότε αἱ ἐφημερίδες ἦθελαν καταντήσει τὰ
πλέον δυσυχῇ κοινὰ νεραγωγία. Πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐθνῶν
ἐκδίδονται αἱ ἐφημερίδες, μόνον λοιπὸν τὰ ὠφέλιμα εἶναι
παραδεκτέα εἰς αὐτάς. Ἐρωτᾶται ὡς τόσον, ἂν σεῖς ἀπαθῶς
ἀποβλέποντες εἰς μόνον τὴν ἀξίαν τῶν πραγμάτων, ἐκάμνε-
τε καὶ κάμνετε τὴν τοιαύτην ἀποδοκιμασίαν. "Αν ἡμποροῦμεν
νὰ κρίνωμεν ἀπὸ τὴν δι' ἄλλων μέσων μετέπειτα ἐκδοσιν
τῶν ἀποδοκιμασμένων, ἀνάγκη νὰ σᾶς δικαιολογήσωμεν.
Τῶν αὐτῶν ἡ ἀξία εἶναι τοιαύτη, ὥστε θαυμάζομεν πῶς
οἱ συγγραφεῖς ἔκριναν καὶ ἰδιαίτερος νὰ τὰ ἐκδώσουν, καὶ
τὸ ὄνομα αὐτῶν νὰ ὑποτάξουν.

Τέλος πάντων πολλοὶ καταφέρονται τῆς ἐφημερίδος ὑμῶν,
συγκατηγοροῦν καὶ αὐτοὶ ἀκούοντες ἄλλους κατηγοροῦντας,
ἢ καὶ πρωτουργοῦσι κατηγορίας, καὶ ἐκδίδουν, διὰ μόνον
καὶ μόνον τὸν λόγον, διότι δὲν δύνανται (τινὲς), ἢ καὶ δὲν
δέλουν (ἄλλοι) νὰ ἰδοῦν καὶ ὀλίγην τινα ἀπὸ μιᾶς φιλολο-
γικῆς ἐφημερίδος ὠφέλειαν· πλὴν τούτους ὅταν οὔτε ἡ δύνα-
μις τοῦ ὀρθοῦ λόγου πείθῃ, οὔτε τὸ κράτος τῆς πείρας τῶν
σοφῶν ἐθνῶν συνετίξῃ, τί δύνανται νὰ κατορθώσουν οἱ λό-
γοι ἡμῶν τῶν ἄλλων; διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ παραλείπων τὴν

ἐναντίον τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν δικαιολόγησιν ὑμῶν, ἑμοίως δὲ ἀποσιωπῶν καὶ τὴν παιδαριῶδη τινῶν γνώμην, οἱ τινὲς λησιμονοῦντες, ὅτι ἐνίοτε ἡ σιωπὴ εἶναι ἡ καλλίστη καὶ ἀξιώ-
τάτη ἀπόκρισις, σοχάζονται ὅτι ὁσάκις σιωπᾶτε πρὸς τὰς ὑ-
βρεις ἢ ἀλογίας τινῶν, τὸ πάσχετε ἐξ ἀδυναμίας, δι' αὐτὰ
δίδω τέλος εἰς τὸ ἀπολογητικὸν τοῦτο μέρος, ἐκτανθεὶς ἤδη
ἴσως ὑπὲρ τὸ δεόν.

Ἰδοὺ, ὡς βλέπετε, ἀπολογούμεθα ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν
τῶν ἐκδοτῶν καὶ αὐτῆς τῆς φιλολογικῆς ἐφημερίδος· πλήν
κάμνομεν αὐτὴν τὴν ἀπολογίαν μίαν φοράν (τώρα) διὰ πάν-
τα· σεῖς δὲ ἀδιαφορεῖτε εἰς τὸ ἐξῆς· ἐκτελεῖτε τὸ χρέος σας,
ὡς σεῖς τὸ συναισθάνεσθε καὶ ἡμεῖς τὸ εὐχόμεθα· καὶ ἐκτε-
λοῦντες ἀναπαύετε τὴν συνείδησίν σας. Οἱ δὲ ὑπεναντίοι αὐ-
τοῦ ἔχουν ἔρεξιν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ἃς ἐξοδεύουν καὶ τὸν πολύτι-
μον καιρόν των, καὶ τὰ ὅχι εὐκαταφρόνιστα χρήματά των, εἰς
τὸ νὰ γράφουν καὶ νὰ ἐκδίδουν ὑβρεις, λοιδορίας, σατυρι-
σμούς. Ὁ Λ. Ἑρμῆς, σῶς παρακαλοῦμεν, ἃς μένη εἰς τὸ ἐξῆς
αἰωνίως καθαρὸς ἀπὸ τοιαῦτα. Καὶ τοῦ τόπου ὅπου αὐτὸς ἔχει,
καὶ τὸν καιρὸν ὅπου ἡμεῖς ἀφιερώνομεν εἰς ἀνάγνωσίν του,
ἃς ἀναπληρώνη ὅχι μὲ ἀπολογίας πλέον ἐναντίον Διέλλων,
ἀλλὰ μὲ τίποτε ὠφέλιμα (οἷα ἄπειρα ἡμπορεῖ νὰ ἔχη). Συν-
αισθανθῆτε ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Λ. Ἑρμοῦ εἶναι ὑψηλότερον καὶ
φερότερον; παρὰ ὥστε ἡ αὐτὸς νὰ ἀκισμολογῇ, ἢ ἄλλους ἀ-
κοσμολογοῦντας νὰ ἀναιρῇ.

Πρὶν παύσω παντελῶς, ἃς μοι συγχωρηθῇ, παρακα-
λῶ, ἀκόμη μία παρατήρησις. Ἡ ἐμπάθεια, ἡ μεταξύ τινῶν
λογίων κυριεύουσα, καὶ τὸ εἰς σατυρισμὸν ἐκπεσὸν φίλερι
αὐτῶν, εἶναι ἀναμφιβόλως ἐπιλήψιμα, καὶ εὐκατεῖον νὰ με-
ταβληθοῦν εἰς τὴν ἀξιεπαῖνον ἀμιλλαν, τὴν εἰς συζήτησιν
τοῦ ἀληθοῦς, καὶ εἰς τὴν εὐγενῇ ἔριν, τίς νὰ ὠφελήσῃ πε-
ρισσότερον. Εἶναι ὡς τόσον ἐνταυτῷ καὶ φαινόμενον ἄξιον
σκεψεως. Ὅστις τὸ ἐκλαμβάνει ὡς τυχαῖον, καὶ προερχόμενον
ἀπὸ συνειθισμένης αἰτίας, ἀπατάται μεγάλως. Εἶναι ἀληθι-
νὰ ὅλων τῶν ἐθνῶν οἱ λόγοι, ὡς μήποτε ὠφελεν! κατὰ τὸ
μᾶλλον καὶ ἥττον φιλέριδες, φιλεγγικτικοί, καὶ φιλολοῖδο-
ροι, εἶναι καὶ τὸ ἡμέτερον Γένος κατὰ δυσυχίαν ὑπὲρ τὸ δεόν
πρὸς ἔριδας ἐπιβρεπές· μ' ὅλον τῆτο ἀπ' αὐτὰ μόνον δὲν ἐξ-
ηγείται, διατί τάχα, κατὰ τὸν ἔσχατον αὐτὸν καιρὸν, εἰς τὰς

ἡμέρας αὐτὰς καθ' ἃς ζῶμεν, ἔφθασε εἰς τόσον μεγάλον βαθμὸν μεταξὺ ἡμῶν τὸ φίλερι, καὶ φιλυδρισκόν· ἐκυρίευσεν ἐν τόσον πλήθος λογίων, καὶ εἰς τὰς ἐρίδας αὐτῶν συνεπέσπασε καὶ ἐν τόσον πλήθος μὴ λογίων, καὶ τέλος παρεξέτραπῃ εἰς Θερσιτισμὸν καὶ ἀπάνθρωπον σατυρισμὸν; κατ' ἐμὲ κριτὴν ἢ ἐξέτασιν αὕτη εἶναι χρέος ἀπαραίτητον ἐκάστου ὁμιγενοῦς συνειθισμένου νὰ σκέπτεται εἰς τὰ τῆς πατρίδος, καὶ εἰς τὸν ἐξετάσαντα ὑπόσχεται πάρα πολλὰς καὶ μεγάλας ὠφελείας. Αὕτη φέρει εἰς ἐπίγνωσιν τῆς τωρινῆς ἡμῶν καταστάσεως, μᾶς ἀνακαλύπτει τὴν παρελθούσαν, καὶ ῥίπτει καὶ κάποιον φῶς εἰς τὴν μέλλουσαν· καὶ διὰ τούτων μᾶς ὑπαγορεύει τὰ μέσα, δι' ὧν ἡμποροῦμεν νὰ μεταβάλλωμεν ἐπὶ τὸ βέλτιον τὰ ἐνεσῶτα, καὶ νὰ προπαρασκευάσωμεν τὴν μέλλουσαν παιδείαν τοῦ Γένους. Ἐγὼ τοῦλάχιστον (καὶ τὸ λέγει καὶ ἐκ δευτέρου ὡς πρᾶγμα πολλὰ οὐσιῶδες) κρίνω ἀληθινὸν φωτισμὸν, καὶ μόνον μέσον πρὸς φωτισμὸν, τὴν συνειδησιν τῆς ἰδίας καταστάσεως· ἐλπίζω διὰ τοῦτο μεγάλα καλὰ ἀπὸ τὴν εἰρημένην ἐξέτασιν, καὶ εὐχομαι νὰ τὴν ἰδῶ παρά τινος τῶν ὁμογενῶν ἐπιχειρημένην, τελειωμένην, καὶ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι δημοσιευμένην (1).

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Σ18. Φεβρουαρίου 15.

B. — 'Α. —

(1) Πολλοὶ καὶ φίλοι ἡμῶν ἰδιαιτέραι, καὶ τοῦ γένους κοινῶς, μᾶς ἔγραψαν ἐκ διαφόρων μερῶν περὶ τῶν αὐτῶν σχεδόν, περὶ τῶν ὁποίων διαλαμβάνει καὶ ἡ παρούσα ἐπιστολή, ἀλλ' ὅχι καὶ κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν τρόπον, καθ' ὃν εἶναι γραμμένη ἡ ἐπιστολή αὕτη· διὰ τοῦτο καὶ κρίναντες αὐτὴν παρὰ τὰς ἄλλας ἀξίαν κοινοποιήσεως τὴν ἐκδώσαμεν διὰ τοῦ Α. Ε. Εὐχαριστοῦντες τὸν συγγραφέα αὐτῆς δημοσίως διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐλικρινῆ φιλίαν τὴν ἀνεχώμεθα καὶ ἐπαινοῦμεν τὰ ἐλευθερά καὶ ὀρθὰ φρονήματά τε, καὶ εὐχομεθα ὡς μέλη καὶ ἡμεῖς τῷ ὅλῳ γένους τῶν γραφομένων τὴν ἐκπλήρωσιν. — Διὰ νὰ φθάσῃ ὁμῶς ὁ Λόγιος Ἑρμῆς εἰς τοιαύτην ἐντέλειαν, καὶ νὰ περιέχῃ τοιαῦτα, ὅποια εὐχεται καὶ ἐπιθυμεῖ φίλος τίμων καὶ δι' αὐτοῦ τὸ γένος ὅλον, καὶ ὅπως, ὡς εὐχεται, εἶναι χρεῖα περισσοτέρων καὶ δυνατωτέρων συνεργείας, καὶ μάστις τῶν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος διδασκάλων εἰς τὰ ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὰ σχολεῖα καὶ λοιπὰ φιλολογικὰ καταστήματα. Ἡμεῖς συνεργούμεν τὸ κατὰ δύναμιν· ὅ,τι δὲν δυνάμεθα, δὲν ἐπαγγελλόμεθα μήτε ἐπιχειροῦμεθα, καὶ μήτε ἐμπορεῖ

Γεωγραφία καὶ Ἑθνογραφία.

Πολλαὶ ἡμερίδες πολιτικαὶ καὶ φιλολογικαὶ ἐκήρυξαν πρότινος καιροῦ, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ διοίκησις ἐτοιμάζει μικρόν τινα ζόλον πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἀνακάλυψιν δρόμου διὰ τοῦ ἀρκτικού πόλου εἰς τὸν γαλιηνὸν ὠκεανόν. Τὰς περὶ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου εἰδήσεις εὐρόντες συναγμένους ἐν τῷ Αὐστριακῷ Παρατηρητῇ (Oesterreichischer Beobachter, 1818, Ἀριθμ. 84. 85.) ἐκρίναμεν εὖλογον νὰ τὰς μεταφράσωμεν καὶ ἐκδώσωμεν διὰ τοῦ Α. Ἑ. Οἱ περιέργοι ἀναγνῶσαι ἐπιθυμοῦσι βέβαια νὰ μάθωσι πλατύτερον :

τίς ἡ ἀφορμὴ εἰς τὸν ζόλον τοῦτοῦν· τίς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, καὶ διὰ ποίων μέσων ἐλπίζουσι νὰ ἐπιτύχωσι τὸν σκοπὸν αὐτόν.

„ Ἀσυνεΐδισόν τι φυσικὸν φαινόμενον ἔδωκε τὴν πρῶτην ἀφορμὴν εἰς τὸ ταξίδειον τοῦτο. Οἱ πρὸς ἄγρευσιν τῶν κητῶν (ἢ φαλαίνων) κατ' ἔτος ὑπάγοντες ναῦται ἐπιστρέφοντες ἔφεραν ὁμοφώνως τὴν εἰδήσιν, ὅτι ὁ πάγος, ὅστις ἀπὸ 400 ἡδὴ χρόνων καὶ ἐπέκεινα ἐσερεάθη εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Γροενλανδίας καὶ ἐμπόδιζε διόλου κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα τὸ περαιτέρω πλεύσιμον τῶν πλοίων, ἄρχισε πρὸ τριῶν χρόνων — καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἀκόμη ἀγνοεῖται — νὰ σπᾶ εἰς κομμάτια, καὶ ὅτι τοῦ πάγου τούτου συνετρίβη περισσότερα τῶν τεσσάρων χιλιάδων καὶ πεντακοσίων τετραγωνι-

κάνεις νὰ μᾶς ζητήσῃ περισσότερον παρὰ τὰς δυνάμεις μας· ζητοῦμεν παντοῦ τρόπον νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰς αἰτίας συνεργάτας, καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἡ χρηματικὴ συνδρομὴ εἶναι ἀκόμη μικρά, δὲν φειδόμεθα καὶ χρήματα πρὸς καλλιτέρευσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ Α. Ἑ — Παρακαλοῦμεν καὶ κατὰ τὴν παρούσαν περίεσιν τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ἀληθοῦς φιλογενεῖς λογίους νὰ συντρέχωσι μὲ διατριβὰς καὶ λοιπὰς φιλολογικὰς εἰδήσεις ἀναφερομένας εἰς φιλολογικὴν ἡμερίδα· ὅσοι δὲ δὲν θέλουσι νὰ κάμωσι τοῦτο διὰ τὰς ὁποίας αὐτοὶ ἐξεύρουσιν αἰτίας, τοῦτους παρακαλοῦμεν νὰ μὴν ἐμποδίζωσιν ἄλλους ἀπὸ τοῦ νὰ συντρέχωσι, μήτε ἡμᾶς πλέον νὰ ἐλέγχωσι καὶ νὰ ὑβρίζωσι. Καὶ οὕτως ἐκπληροῦνται καὶ τὰ φίλα καὶ τοῦ γένους αἱ εὐχαί.

Οἱ Ἐκδότης τοῦ Α. Ἑ.

κῶν μιλίων ἑκτασις, καὶ τὰ συντρίμματα σχηματίζοντα ἦ-
ται μεγάλες ἐπιπέδους ὄγκους ἢ ἐπισωρευμένα βουνά, τὰ
ὅποια ἐξέχουσι τῆς ἐπικρατείας τῆς θαλάσσης ὑπὲρ τοὺς 150
πόδας, ὡς νησιά, περιφέρονται εἰς τὸν ὠκεανὸν πρὸς μεσημ-
βρίαν. Ἀφ' οὗ ἔγινεν τὸ σπάσιμον τῶν μεγάλων ἐκείνων τοῦ
πάγου πεδίων ἐδυνήθησαν μερικὰ ἀλιευτικὰ πλοῖα νὰ προχω-
ρήσωσιν ἕως τῆς 81. μοίρας, ἐν δὲ μάλισα τῶν πλοίων τού-
των, Ποσειδῶν καλούμενον ἐξ Ἀβερδίνης (Alberdeen,
πόλεως τῆς Σκωτίας) καὶ ἕως τῆς 83. μοίρας 20 λεπτῶν βο-
ρείου πλάτους, ἐπομένως ἑκατὸν Γερμανικῶν μιλίων μακρὰν
τοῦ ἀρκτικοῦ πόλου. Ἐν Ἀμφουργικὸν πλοῖον, Ἐλεονῶ-
ρα ὀνομαζόμενον, καὶ διοικούμενον παρὰ τοῦ ναύτου Ὀλό-
φρου Ὀκίνου (Olof Ocken) ἐπροχώρησεν κατὰ τὸν Ἰούλιον
μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους, παρὰ τὰ παράλια τῆς Γροενλαν-
δίας, (τὰ ὅποια, ὡς ἔρρεθι ἀνωτέρω, ἀπὸ 400 χρόνων διὰ
τὸν πάγον ἦσαν διόλου ἀδιάβατα) μεταξὺ φερομένων τοῦ πά-
γου κομματίων, ἕως τῆς 80. μοίρας βορείου πλάτους· ἐπει-
δὴ δὲ τοιουτοτρόπως τὸ ἐκ πάγου πρόχωμα, τὸ ὅποιον ἀπεΐρ-
γεν ὡς μοχλὸς τὸν περαιτέρω πλοῦν τῶν πλοίων, τὰ ὅποια
ἤθελαν νὰ πλεύσωσιν ὑψηλότερα πρὸς ἄρκτον, ἔσπασεν ἤδη,
νομίζουσι πολλοὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο ὡς ἀφορμὴν ἐπιτηδεῖαν
εἰς ἐξέτασιν καὶ δοκιμασίαν τοῦ, ἂν ὁ πάγος συνετρίβῃ καὶ
ὑψηλότερα ἀκόμη καὶ διελύθῃ τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ ἔμπο-
ρέσωσι πλοῖα νὰ πλεύσωσιν ἕως εἰς τὸν πόλον καὶ ἐκεῖθεν
πάλιν περαιτέρω. Ἄν τοῦτο ἐπιτύχῃ τῶντι ὁ ἀπὸ Ἀγγλίας
εἰς Σίναν (Κίναν) δρόμος θέλει συντμηθῇ ὑπὲρ τὸ ἥμισυ.
Πλὴν δὲν εἶναι παντελῶς ἡ συντομία τοῦ δρόμου τούτου ὁ
μόνος σκοπὸς τοῦ ταρινοῦ ταξιδείου· ἀλλὰ προσέτι καὶ ἡ ἐξ-
έτασις καὶ διασάφησις πολλῶν ἰσορικῶν, φυσικοῖς ἰσορικῶν καὶ
ἄλλων ἐπισημονικῶν ἀντικειμένων, καὶ μάλισα τῶν ἐφεξῆς:

Ἡ Γροενλανδία, ἣτις ἐκ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον
διαχωρίζεται εἰς τὸ μέσον ἐκ μιᾶς σειρᾶς ὀρέων, ἐκατοικίη
τὸ πάλαι (πρὸ ὀκτακοσίων σχεδὸν χρόνων) παρὰ δύο ἀποι-
κιῶν ἐκ Δανίας καὶ Νορβεγίας ἐλθουσῶν ἐκεῖ, τῶν ὁ-
ποιῶν ἡ μὲν μία ἐκυρίευσεν καὶ ἐκατοίκησεν τὰ δυτικὰ παρά-
λια, ἡ δὲ ἄλλη τὰ ἀνατολικά. Ἡ Γροενλανδία ἦτον τό-
τε καρποφόρος (ὡς καὶ τὸ ὀνομάτης „Grünland“ ἦτοι Πρά-
σινος τόπος ἢ Χώρα χλωρὰ, τὸ φανερώνει)· διὰ ξηρᾶς αἱ δύο

ἀποικίαι ἐκείναι δὲν εἶχαν ἀναμεταξύ των κἀμμίαν συγκοινωνίαν, ἐπειδὴ ἡ μεταξύ αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐκτεινομένη τῶν ὁρέων σειρὰ ἦτον πανταχόθεν ἀδιάδατος· εἶχαν ὅμως ἐπιμιζίαν διὰ τῆς ναυτιλίας. Ἡ ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίῳν κειμένη ἀποικία, ἃν καὶ εἶχεν αὐξήσει εἰς ἑκατὸν χωρία, ἡφανίσθη ὅμως διόλου διὰ τῆς διηνεκοῦς ἔχθρας καὶ συχνῶν πολέμων ἐκ μέρους τῶν αὐτοχθόνων (Εσκιμοὶ καλουμένων) καὶ δια τῶν ἀσθενειῶν. Κατὰ τὸ 1721 ἔτος ἀπεφάσισεν ὁ Ἰωάννης Ἐγγήδης (Hans Egede), ἀνὴρ σθερρὸς καὶ θαρραλέος, νὰ ὑπάγῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας του ὅλης ἐκ τῆς Νορβεγίας εἰς τὴν Γροενλανδίαν, καὶ νὰ κατοικήσῃ τὰ πρότερον παρὰ τῶν συμπατριωτῶν του κατεχόμενα δυτικά παραλία. Ἡ ἀποικία αὕτη διεσώθη, καὶ μετὴν βοήθειαν τῶν πρὸς διάδοσιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ἐξ Ἐβρένχουτίου (1) ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἐλθόντων ἐκεῖ καὶ κατοικησάντων ἀποσφύλων, ζῶσι τῶρα οἱ ἀδιάλλάκτοι ποτὲ ἔχθροὶ τῶν πρώτων ἀποικιστῶν Ἐσκιμοῖ, δεξάμενοι τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, εἰρηνικῶς σιμὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν συναδελφῶν των Χριστιανῶν. Ἐν ἔτει 1802 ὁ ἀριθμὸς τῶν Εὐρωπαϊῶν ἀνέβαινεν εἰς 5,621, οἱ δὲ ὅλοι τῶν παραλίῳν τούτων κάτοικοι, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν αὐτοχθόνων, ἦσαν περίπου 20,000 ψυχαί. Τὸ κλίμα τοῦ τόπου εἶναι ἀκόμη ἀρκετὰ ἥμερον, ὥστε τρέφουσιν οἱ κάτοικοι καὶ βρόδια καὶ πρόβατα, καὶ τὸ θῆρος συνάγουσιν ἱκανὸν χορτάριον, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐκχειμάσωσι τὰς ἀγέλας καὶ τὰ ποίμνια των· οἱ δὲ χοῖροι διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ τόπου δὲν ἐμποροῦσι νὰ προκόψωσι. Εἰς τὴν ὑπαρξιν τῆς ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν παραλίῳν καταικούσης ἀποικίας ἐξεναντίας ἐπέφερε βέβαια ὁ πάγος τὸ τέλος! Ἐσημειώθη ἀνωτέρω, ὅτι πρὸ τετρακοσίων χρόνων ἄρχισεν ὁ πολικὸς πάγος νὰ σφερέ-

(1) Κατ' ἀρχὰς τῆς 17^{ης} ἑκατονταετηρίδος κατὰδικώμενοι ἀκόμη οἱ ἀποσθέντες ἐκ τῶν Βοσίων καὶ Μοραβίων λεγομένων ἀδελφῶν κατέφυγον πολλοὶ εἰς τὴν ἄνω Λουσατίαν (Oberlausitz) εἰς τὰ ὑποσατικά τοῦ Κόμητος τοῦ Ζινζενδόρφου (Zinzendorf, ἀποθανόντος ἐν ἔτει 1760), καὶ ἐκτίσθη τὸ Ἐβρένχουτίον (Herrenhut), ἐξ οὗ φέρουσι καὶ τὸ ὄνομα τὰ μέλη μιᾶς νεοσυστάτου εὐαγγελικῆς ἀδελφικῆς λεγομένης χριστιανικῆς εταιρείας. Οἱ καθ' ὅλην τὴν γῆν εὐρισκόμενοι Ἐβρένχουτίοι ἀδελφοὶ μόλις εἶναι 40,000.

νῆται εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Γροενλανδίας, καὶ ἔκτετε ἔμεινεν ἡ πολιορκῶν τὰ παράλια ἐκεῖνα πάγος ἀκίνη-
τας, καὶ ἐλάμβανε πάντοτε ἔκτασιν μεγαλλιτέραν. Καὶ ἔπει-
θ' ἐκ τούτου ἐμποδίσθη ἡ πρόσοδος τῶν πλοίων, ἀπεκόπη
ἡμεῖς καὶ πᾶσα ἐπιμιξία μὲ τὴν ἐκεῖ εὐρισκομένην ἀποικίαν
καὶ ἡ εἰσκριμὴ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, καὶ μ' ὅλον
ἐτι κατὰ τὸ 1406 συνίστατο ἡ ἀποικία ἐξ ἑκατὸν καὶ ἐννε-
μήκονα περίπου χωρίων, ἔχουσα ἕναν Ἐπίσκοπον, Ἐκκλη-
σίας καὶ Μοναζήρια, ὡς τέσσε, ἐπεὶδ' ἐξ ἐκείνου τοῦ και-
ροῦ δὲν ἐδυνήθη νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καμμία ἀνθρώ-
πινος ψυχὴ, ὡς πρὸς ἡμᾶς εἶναι σχεδὸν ἀφανισμένη. Ὁ πά-
γος, εἰς τέσσε πολὺ διάστημα μακρὰν φυλάττων περιεζωσμέ-
να τὰ παράλια ἐκεῖνα, κατεπάγωσεν ἀναμφιβέλως τὸ κλίμα
ἐκείνου τοῦ τόπου, καὶ ἀφάνισε καὶ δένδρα καὶ φυτὰ, καὶ
πλεονόν ἐτι μαζὺ μὲ τὰ κατοικίδια ζῶα ἀφάνισε καὶ αὐτοὺς
τοὺς θυσιχεῖς κατείκους, ἃν δὲν ἐδυνήθισαν εὖτοι νὰ λάβω-
σι τὴν φύσιν τῶν πολικῶν ἄρκτων (1) καὶ νὰ ζῶσιν, ὡς ἐκεῖ-
ναι, ἐκ τῶν ἰσθίων. Ἄν δὲ τώρα, μετὰ πολιορκίαν τεσσά-
ρων σχεδὸν ἑκατονταετηρίδων, ἡ πρόσοδος εἰς τὰ κατερημα-
σμένα ἐκεῖνα παράλια εἶναι δυνατὴ πάλιν, θέλει εἶναι πο-
λὺ περίεργον νὰ μάθωμεν τί ἔγιναν τὰ 190 χωρία ἐκεῖνα,
καὶ, ἂν οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἐξηφανίσθησαν, θέλουσι σώζε-
σθαι ἴσως ἀκόμη αἱ κατοικίαι αὐτῶν, αἱ Ἐκκλησίαι καὶ ἄλ-
λα λείψανα. Ἔως περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατον-
ταετηρίδος ἐσώζετο ἡ ἀποικία, ἂν καὶ διὰ τὸν πάγον καὶ τό-
τε ἀκόμη δὲν ἐμπόρει πλέον νὰ πλησιάσῃ ἐκεῖ κανὲν πλοῖον
ἐκ Νορβεγίας· τότε ὑπῆρχον ἀκόμη βώδια καὶ χορτάρια,
τὸ κλίμα λοιπὸν δὲν ἦτον τόσον ἄγριον, ὥστε νὰ μὴ δύναν-
ται μήτε ζῶα μήτε χορτάρια νὰ τὸ ὑποφέρωσιν· ἂν ὁμως ἡ

(1) Ἡ πολιτικὴ Ἀρκτος (cursus maritimus-glacialis) διακρίνεται
ἀπὸ τὰς λοιπὰς ἀρκτους διὰ τοῦ λευκοῦ χρώματος καὶ τοῦ ἐπιμήκους λαίμου
καὶ ῥυγχούς· εὐρίσκεται παρὰ τὰς ἀκτὰς τῶν βορειοτέρων τόπων καὶ εἰς
τοὺς πάγους τῶν ἐκεῖ θαλασσῶν· ἔχει μῆκος περὶ τοὺς δώδεκα πόδας καὶ
βάρος ὡς 15 κεντηνάρια· εἶναι ἐπιτηδαιοτάτη εἰς τὸ κολυμβᾶν· τρέφεται
δὲ μόνον ἀπὸ κρέας. Ἰδ. φυσικὴν Ἱστορ. τοῦ Βλουμενδαχίου, ἐν Γου-
τting 1812.

διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ πάγου αὐξάνουσα ψύχρα δὲν ἐφόνευ-
σεν ἔκτοτε μήτε τοὺς ἀνθρώπους μήτε τὰ ζῶα, τοῦτο ἐλπί-
ζομεν ὅτι θάλομεν μάθει ἀπὸ τὸ ἤδη μελετώμενον ταξίδειον.

Κατὰ τὸ 1786 ἔκαμεν ἡ Δανικὴ διοίκησις τὴν τελευ-
ταίαν δοκιμὴν διὰ νὰ μάθῃ τι ἀκριδέσερον περὶ τῆς τύχης τῶν
δυσυχῶν ἐκείνων τόπων· καὶ ἔστειλε τὸν ναύαρχον Λοιβε-
νοῦρν (Löwenörn) μετ' ὅσων πλοῖα εἰς τὴν Γροενλαν-
δίαν πρὸς ἀνακάλυψιν, ἀλλ' οὗτος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀ-
φρικήν (Hopenhagen) ἄπρακτος, ἀφ' οὗ περιέπλευσε δύο ὁλο-
κλήρους μῆνας ἄνω καὶ κάτω παρὰ τὸν πάγον εἰς μάτην, χω-
ρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ εἰσχωρήσῃ ἀπὸ κανέν μέρους· ὡσαύτως καὶ
οἱ δύο ὑποναύαρχοι Ἐγὴδης (Egede) καὶ Ῥόδης (Rhode),
τοὺς ὁποίους ἐκεῖνος ἐδιώρισεν ἐπὶ τοῦ πλοίου „Experi-
ment“ ὀνομαζομένου πρὸς ἐξακολουθήσιν τοῦ ἐπιχειρήμα-
τός του. Ἄν ἡ θάλασσα πλησίον τοῦ πόλου μένῃ ἐλευθέρα
ἀπὸ πάγου, καθὼς ἦτον καὶ κατὰ τὰ δύο παρελθόντα καλο-
καίρια εἰς τὰ ἀνατολικά παραθαλάσσια τῆς Γροενλανδίας,
ἐλπίζομεν νὰ λυθῇ ἐνταύτῳ καὶ τὸ ἕως τώρα ἀμφοισθητήσι-
μον πρόβλημα, ἂν δηλαδὴ ἡ Γροενλανδία ἦναι νῆσος, ἢ
συνέχεται μετ' τὴν ἡπείρου τῆς Ἀμερικῆς. Ὅσαύτως θέλει ἀ-
νευρεθῇ προσέτι, ἂν τὸ ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν πινάκων „Βαφ-
φίνειος μυχοῦς“ (Baffinsbey) καλούμενον ἦναι τῶντι ἀ-
πλῆκτος κόλπος ἐν τῇ ἡπείρῳ, ἢ μήπως εἶναι μᾶλλον διόδος εἰς
τὴν πολικὴν θάλασσαν, ὥς ἐκ τῶν θαλασσίων ρευμάτων,
τῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης φερομένων ξύλων, καὶ τοῦ δρόμου,
τὸν ὁποῖον τρέχουσιν τὰ κῆτη (αἱ φάλαιναι), ἐμποροῦμεν
πάντως νὰ συμπεράνωμεν. Ἐκ τούτου τελευταίου θέλει προ-
κύβει ἴσως τι ἀκριδέσερον καὶ περὶ τῆς εἰσροῆς τοῦ πολικοῦ
πάγου εἰς τὸ κλίμα.

Τρεῖς χρόνοι εἶναι ἤδη ἀφ' οὗ παραπονούμεθα διὰ τὴν
πολλὰ ψυχρὸν καιρὸν τοῦ καλοκαιρίου, καὶ τῶντι θερμομε-
τρικαὶ παρατηρήσεις ἀποδεικνύουσιν, ὅτι κατὰ τὸ 1815, 1816
καὶ 1817 ἔγινεν, ὡς πρὸς τὸ 1805, 1806 καὶ 1807, ἐ-
λάττωσις τῆς θερμότητος, ἢ ὅποια ἀπὸ τὸν Μάϊον ἕως εἰς τὸν
Αὐγούστου ἀνέβαινε μεταξὺ 11 καὶ 20 βαθμῶν. Καὶ καθὼς ἡ
μεγάλῃ ἐπιστρώσεως τοῦ πάγου εἰς τὰ παράλια τῆς Γροεν-
λανδίας (ὁ ὅποιος, κατὰ τινα ὄχι ὑπερβολικὴν βέβαια ἐκ-
τίμησιν, ἐπεριλάμβανε μέχρι τοῦ 1815 ἔτους δέκα χιλιάδων

Γερμανικῶν τετραγωνικῶν милίων διάστημα) ἐνέργησεν ἀμέσως κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα τοιοιτοτρόπως εἰς τὸ κλίμα, ὥστε ὄχι μόνον τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Γροενλανδίας ἐπάγωσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, οἷον εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, ὅπου πρότερον ὑπῆρχον δάση καὶ κῆποι λαχάνων, τῶρα εὐρίσκονται μόνον ἀκόμη τὸ πολὺ μικρόταται σημῦδαί, καὶ ἡ κράμβη γίνεται ὥς ἐν τάλινον (ἢ ἐκατοσάριον Τουρκικόν) κατὰ τὸ μέγεθος· εἰς δὲ τὰ ἀρκτῶα παράλια τόσον πυκνὸς παγώνει ἡ θάλασσα, ὥστε αἱ πολικαὶ ἄρκτοι μεταβαίνουσιν ἐν ταῦθα ἀγγελιδὸν ἐκ τῆς Σπιτζβέργης (1), καὶ πρέπει ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἰσλανδίας νὰ καθοπλίζωνται καὶ ἐγείρωνται ἐναντιόντων — κατὰ παρόμοιον ἄρα τρόπον πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἡ ἀσυνειδίχτος ψύχρα τῶν τριῶν τελευταίων καλοκαιρίων ἴσως ἐκ τούτου, ὅτι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον ἔσπασεν ὁ ἄπειρος ἐκεῖνος πάγος, καὶ τοῦ ὁποῖου τὰ τρίμματα ἔπλευσαν πολὺ κάτω εἰς τὸν ὠκεανόν. Τοῦ πάγου αὐτοῦ ὑπερμεγέθη κομμάτια ἀπάντησαν ὄχι μόνον τὰ ἀλιευτικὰ πλοῖα, ἀλλὰ καὶ ὅλα, τὰ εἰς Ἀλίφαξον (2) καὶ Νευφρουντλανδίαν (3) πλέοντα ἐμπορικὰ πλοῖα, ἔτι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἐκ τῶν Ζακχαρονήσων εἰς Ἀγγλίαν ἐρχόμενα, ἕως εἰς τὴν 40. μοῖραν βορείου πλάτους. Τὰ τρίμματα ταῦτα τοῦ πάγου ἐσχηματίζου ἐν μέρει μεγάλα πεδία, καὶ πλοῦντι ἐκ Βοσωνίου (Boston) παρέπλεον τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμέρας πλησίον ἐνὸς τῶν τοιούτων κομματίων· καὶ τὸ

(1) Ἡ Σπιτζβέργη (Spitzbergen) εἶναι τὸ βορειότατον μέρος τοῦ ἡμισφαιρίου· κεῖται μεταξύ 78—80 μοίρας· συνίσταται ἐκ πολλῶν νησίων, καὶ εἶναι γνωστὴ μόνον εἰς τὰ παραθαλάσσια. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι διὰ τὸν πολὺν πάγον διόλου ἄετος· ἡ μεγαλύτερα ἡμέρα διαρκεῖ πέντε μῆνας καὶ ἡ μεγαλύτερα νύκτα ὡσαύτως· τὸν χειμῶνα εἶναι ἡ ψύχρα ἀνυπόφορος, καὶ τὸ θέρος, ἡ θέρημ· μῆτε δένδρα μῆτε φυτὰ βλαστάνουσιν· εὐρίσκονται δὲ κῆτη (φάλαιναι), σκυλῖα τῆς θαλάσσης, φῶκαι, λευκαὶ ἄρκτοι, ἀλώπεκες, τάρντοι κ. τ. λ. Εἶναι ἀκατοίκητος καὶ μόνον διὰ τὴν ἀλιείαν καὶ θήραν ὑπάγουσιν ἐκεῖ ἄνθρωποι.

Ὁ Μεταφρ.

(2) Halifax, μητρόπολις τῆς ἐν τῇ ἀρκτῶα Ἀμερικῇ Ἀγγλικῆς ἐπαρχίας Νέας Σκοτίας παρὰ τὴν θάλασσαν.

(3) Newfoundland, νῆσος τῶν Ἀγγλῶν εἰς τὴν ἀρκτῶαν Ἀμερικὴν.

πλοῖον „Unitas fratrum“ ὀνομαζόμενον ἦτον περικυκλωμέ-
νον ἑνδεκα ἡμέρας τὸ παρελθὲν θέρους ἀπὸ πλέοντα βουνα πά-
γου εἰς τὰ ἄλλοτε πάντα ἐλεύθερα ἀπὸ πάγου παράλια τοῦ
Λαθραδῶρου, καὶ ἐκ τῶν βουναῶν αὐτῶν ἐξεῖχον μεγάλοι
βράχοι, ξύλα, ἔτι δὲ καὶ βῶλοι γῆς. Τὸ ἐξ Ἀλιφάξου
συνήθως εἰς Ἀγγλίαν ἐρχόμενον ταχυδρομικὸν πλοῖον ἐπέρα-
σεν εἰς τὸ πλεύσιμόν του πλησίον ἐνὸς εἰς τὸ πέλαγος παρα-
φερομένου βουνοῦ πάγου, τὸ ὅποιον ἐξεῖχεν τῆς ἐπιφανείας
τῆς θαλάσσης διακοσίους σχεδὸν πόδας, καὶ εἶχε περιφέ-
ρειαν ἡμίσεως μιλίου Γερμανικοῦ. (Καὶ πόσον ἄρα γε ἀσυγ-
κρίτως βαυύτερον ἦτον ὑποκάτω τοῦ ὕδατος εἰς τὴν θάλασ-
σαν βυθισμένον!). Ἐπειδὴ δὲ τοιοιυτοτρόπως παρόμοια πεδιά
καὶ βουνα πάγου περιφέρονται καὶ πολὺ ἀκόμη παρακάτω τοῦ
πολικοῦ ὕψους τῆς Λόνδρας εἰς τὸν ὠκεανὸν, πιθανὸν εἶναι
λοιπὸν, ὅτι τὸ ἄλλοτε μὴ ὑπάρχον γειτόνευμα τοιούτων ὄγ-
κων τοῦ πάγου εἶχεν εἰσροῇν εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν καθ'
ἡμᾶς καλοκαιρίων, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν
καιρὸν ὁ αἰὼρ ἔπνεε πάντοτε σχεδὸν ἐκ δυσμῶν. Προσέτι ἀπὸ
1815 ἕως 1817 δὲν εἶδαμεν καὶ βόρεια σέλη παντελῶς σχε-
δόν. Ἄν λοιπὸν, κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Φραγκλίνου,
τὸ βόρειον σέλας (1) προέρχεται ἐκ τῆς συσσωρεύσεως τῆς

(1) Βόρειον σέλας ἢ Βορέα Ἠώς - Aurora borealis - Auróre bo-
réale ἢ lumière boréale - Nordlicht, Nordschein.

Πολλάκις φαίνεται τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς ἄρκτον ἐν πολλῇ λαμ-
πρόν φῶς, χρώματος ἐρυθροῦ καὶ πυρρίνου· τοῦτο εἶναι ὅ,που ὀνομάζου-
ν βόρειον σέλας· ἂν καὶ αὐτὸ παρατηρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τὴν
δύσιν τοῦ ἡλίου, πλην διὰ πολλοὺς λόγους δὲν ἐμποροῦμεν νὰ τὸ ἐκλάβωμεν
ὡς τὸ τῆς ἑσπέρας λυκόφως· φαίνεται δὲ εἰς πάντα καιρὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ,
κατ' ἐξοχὴν ὅμως τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ
βλέπομεν σχηματιζόμενον κατὰ τὴν ἐπάνω ἐπιφανείαν ἐνὸς σκοτεινοῦ νέ-
φους παρατηρουμένου κατὰ τὸν ἀρκτῶν ὀρίζοντα καὶ ἔχοντος σχῆμα τμη-
ματος κύκλου, τοῦ ὁποῖου τὴν χορδὴν παριστάνει ἐν μέρος τοῦ ἀρκτῶν ὀρί-
ζοντος· τὸ φῶς φαίνεται πολλάκις ἀκίνητον, πλην πολλάκις καὶ ὑφούμενον
ὑπεράνω ἐκείνου τοῦ σκοτεινοῦ νέφους, ποτὲ μὲν ταχύτερον, ἄλλοτε δὲ
βραδύτερον, περισσότερον ἢ ὀλεγώτερον, ἐν σχήματι πυκνῶν καὶ παχιῶ-
ν χροῶν ἀκτίνων· ἐνίστε ὅλος ὁ οὐρανὸς ἕως τοῦ Zenith (τοῦ κατὰ κορυφῆν

ηλεκτρικῆς ὕλης, ἡ ὁποία ἐμποδίζεται ἐκ τοῦ πολικοῦ πά-

σμησίου) εἶναι γεμάτος ἀπὸ τοῦ παλλόμενου αὐτοῦ φωτός, διὰ τοῦ ἐποίου ὀλιγοσύνει παραπολὺ τὸ τῆς νυκτός σκότος εἰς τὰ ἀρκτικά μέρη.

Εἰς τὰ βόρεια μέρη παρατηρεῖται αὐτὸ τὸ φῶς ἕως εἰς πλάτος 35—40 μιλίων· ὅθεν οἱ πλησιέστερον πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν κατοικοῦντες δὲν τὸ βλέπουν· εἰς δὲ τὰ μεσημερινὰ μέρη εἰς πλάτος 57 μιλίων, ὅπου καὶ λέγεται σέλας μεσημερινὸν (*Aurora australis*).

Εἰς ἐξήγησιν αὐτοῦ τοῦ φαινομένου ἐπρόβλεψαν οἱ φυσιολόγοι διαφορὰς γνώμας, τῶν ὁποίων αἱ ἐπιστημώτεροι εἶναι αἱ ἐξῆς:

Ὁ Ἄγγλος *Halley* ἐκδέχεται τὸ βόρειον σέλας ὡς φαινόμενον τῆς μαγνητικῆς ὕλης, ἡ ὁποία ἐκρέουσα περὶ τὸν ἀρκτικὸν πόλον σκυρπίζεται πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, καὶ ἐκεῖθεν πάλιν συναγόμενη φέρεται πρὸς τὸν Μεσημερινὸν πόλον· ἴσως δὲ καὶ εὐρίσκεται εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς γῆς φωσφορῶσα ὕλη, ἡ ὁποία κατὰ καιροὺς δι' ἀγνώστων ὁπῶν ἐξαεχομένη κατὰ τοὺς πόλους ὑψοῦται ἕως εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς ἀτμοσφαιράς. *Philosophic. Transact. nr. 347.*

Ὁ Γάλλος *Mairan* δοξάζει, ὅτι ἡ γῆ κατὰ καιροὺς πλησιάζουσα τὴν ἡλιακὴν ἀτμοσφαῖραν, μέρη ταύτης ἐφέλκει εἰς τὴν ἑαυτῆς, τὰ ὁποία συναγόμενα κατ' ἐξοχὴν περὶ τοὺς πόλους (διὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν κεντροφυγὰ δύναμιν) αὐτοῦ ἢ ἀφ' ἑαυτῶν φέγγουσιν, ἢ διὰ τῆς μεξέως των μὲ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα καθίστανται φωτεινά. *Traité sur l'aurore boréale. Paris 1744.*

Ὁ Γερμανὸς *Hell* φρονεῖ, ὅτι τὸ βόρειον σέλας εἶναι ἐν ὀπτικὸν μετέωρον, προξενούμενον ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως τοῦ ἡλιακοῦ φωτός ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους τῶν εἰς τὰ βόρεια πάγων. *Aurorae borealis theoria nova, εἰς τὰ Append. ad Ephemerid. astronom. anni 1777.*

Ἡ πιθανωτέρα τὴν σήμερον νομιζομένη γνώμη εἶναι ἡ τοῦ Ἀμερικανοῦ *Φραγκλίνου*. οὗτος σοχάζεται, ὅτι ὁ μεταξὺ τῶν τροπικῶν κύκλων εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν ὑψούμενος θερμὸς ἀήρ καταρρέει ἀδιακόπως πρὸς τοὺς πόλους συνεπισύρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ μεγάλην ποσότητα ὕδατων αἰθρῶν· οὗτοι κατὰ τὴν φορὰν τῶν μέρους μὲν μεταβάλλεται εἰς βροχάς· μέρος δὲ φθάνον ἕως εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους, αὐτοῦ ἀναλύεται, καὶ πίπτει ὡς χιόν· ἡ δὲ κατὰ τὴν ἀνάλυσιν αὐτὴν ἐλευθερουμένη ἡλεκτρικὴ ὕλη, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔλκεται ἀπὸ τοὺς πάγους ὡς κακοὺς ἡλεκτραγωγούς, συσσωρεύεται εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ σρεφομένη πρὸς τὸ ὑπεράνω αὐτῆς εὐρισκόμενον διὰστημα, αὐτοῦ ἐκπέμπει φωτιστικὰς ἀκτῖνας· ἐκεῖθεν δὲ λαμβάνει τὸν δρόμον

γου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν γῆν, εὐκόλως ἐμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ ἢ κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους χρόνους παρατηρηθεῖσα ἑλ-
λειψις τοῦ βορείου πόλου, ἐκ τούτου, ὅτι, ἀφ' οὗτου ἔσπα-
σεν ὁ πολικὸς πάγος, ἢ ἡλεκτρικὴ ὕλη ἠμπόρεσε νὰ εἰσχω-
ρήσῃ πάλιν εἰς τὴν γῆν· τελευταῖον, εἰν ἡ ἀπόκλισις τῆς
μαγνητικῆς βελόνης ἔχη συγκοινωνίαν τινα μετὰ τὴν ἡλεκτρικὴν,
λαμβάνομεν ἐνταύτῳ ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἀπό τινος καιροῦ μετα-
βληθείσης διευσύνσεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ ἡλεκτρικὴ ὕλη,
νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ καιροῦ ἡ μα-
γνητικὴ βελὼν ἐπιστρέφει ἐκ τῆς ἑως τῶρα ἀποκλίσεως πρὸς
τὴν δύσιν (1)“.

(τὸ τέλος εἰς τὸ ἀμέσως ἐπόμενον τετράδιον.)

της πρὸς τὸν ἀέρα τῶν εὐκράτων ζωνῶν, ὅς τις εἶναι καλλίτερος ἡλεκτραγω-
γός, καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν γῆν. Rozier Journal der
Physik. Juni, 1779.

“Ορα περὶ τούτων κατὰ πλάτος τοῦ *Tosia Mayer - Lehrbuch über
die Physische Astronomie, Theorie der Erde, und Meteorologie.*
Göttingen. 1805.

(1) Ἐὰν εἴσωμεν μίαν μαγνητικὴν βελὼν ἐπάνω ὑποσηρήματος τινὸς
καὶ τὴν ἀφήσωμεν ἐλευθέραν, παρατηροῦμεν εἰς αὐτὴν τὰ ἐξ ἧς δύο διάφορα
φαινόμενα:

Πρῶτον· αὕτη δὲν διευσθύνεται ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἀρκτου πρὸς τὴν μεσημ-
βριάν, ἢ μὲ ἄλλας λεξεις δὲν συμπίπτει ἐντελῶς μετὰ τὴν ἀστρονομικὴν με-
σημβρινὴν γραμμὴν τόπουτινος. Ἡ γωνία ὅπου σχηματίζει μετὰ ταύτην ὁ
ἀρκτικός της πέλος πρὸς ἀνατολὴν ἢ δύσιν ὀνομάζεται ἐκκλισις ἢ ἀπό-
κλισις (*Declinatio acus magneticae*). Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω βλεπομένων, ἡ
ἀπόκλισις ἕως τῶρα ἦτον πρὸς μεσημβριάν· τὴν σήμερον δὲ λαμβάνει τὴν
ἐναντίαν κλίσιν. Κατὰ τὰς διαφόρους παρατηρήσεις ἡ ἐκκλισις τῆς βελόνης
εἰς διάφορα μέρη εἶναι διάφορος κατὰ διαφόρους καιρούς.

Τὸ δεύτερον φαινόμενον εἶναι, ὅτι ἡ βελὼν δὲν λαμβάνει ὀριζήν τιον θε-
σιν, ἀλλὰ κλίνει ποτὲ μὲν ὀλιγώτερον, ποτὲ δὲ περισσώτερον πρὸς τὸν ὀρί-
ζοντα· καὶ αὕτη ἡ διεύθυνσις ὀνομάζεται ἐγκλισις (*Inclinatio acus
magneticae*).

Ἐπειροῦθησαν ἡδῶνα ἐπιτήδεια εἰς τὸ νὰ προσδιορίσωσι κατὰ τὰς τόπας ἡ
τὰς ἀποκλίσεις ἡ τὰς ἐγκλίσεις τῆς μαγνητικῆς βελόνης· τὰ πρῶτα ὀνομάζονται
Declinatoria· τὰ δεύτερα, *Inclinatoria*. Ἰδ. φυσικὴν τοῦ *I. Τσιόου*
Μαμέρου, ἐν Γοττγγῇ, 1812.

Φιλολογία.

Μεταξύ τῶν λοιπῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Ἀριστοτέλους, τῆς Λογικῆς, Ἠθικῆς, Πολιτικῆς, Ποιητικῆς, καὶ Ῥητορικῆς αὐτοῦ, συναριθμεῖται καὶ ἡ Φυσικὴ Ἱστορία τῶν ζώων· ἡ ὁμώνυμος ταύτης ἐπισήμη ἔλαβε δι' αὐτοῦ τὸ συγγράμματος κατὰ πρῶτον σύστασιν καὶ μορφήν· ἡ ἐν αὐτῷ ἀκρίβεια τῶν περιγραφῶν, ἡ ἀξιολογότης τῶν παρατηρήσεων εἶναι πρᾶγμα θαυμάσιον· αὕτη διετήρησεν εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ βαρβαρισμοῦ τὴν ἰδέαν τῆς Ζωολογίας, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς παλιγγενεσίας τῶν ἐπιστημῶν αὕτη ἐχρησίμευσεν ὡς ἑδηγὸς εἰς τὰς ἀνακαλύψεις, ἐρευνέσεις, εἰς διόρθωσιν, καὶ αὐξήσιν τῶν περὶ τὰ ζῶα φυσικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἂν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος αὐταὶ ἔκαμαν προόδους γιγανταίας, μ' ὅλον τοῦτο καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη ἐπιμελῶς σπουδάζουσιν αὐτὸ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἀριστοτέλους; ὅσοι καταγίνονται εἰς τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν. Ὁ Cuvier, ὁ κορυφαῖος τῶν νῦν ἀκμαζόντων Ζωολόγων, λέγει εἰς τὰς *Recherches sur les ossemens fossiles*. Tom. 1. σελ. 42. „*Les anciens connoissoient l'Eléphant; et l'histoire de ce quadrupède est plus exacte dans Aristote que dans Buffon*“.

Τὸ προγονικὸν τοῦτο σύγγραμμα, ὑπόθεσις τόσων ἐπαίωνων εἰς τοὺς ξένους, πρόχειρον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἐκάστου πεπαιδευμένου, κατ' ἐξοχὴν τῶν Φυσιολόγων, ἦτον εἰς τὰ σχολεῖα τὰ ἡμέτερα καὶ μέχρις ὀνόματος ἄγνωστον, καὶ βέβαια ὅταν αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μαθήματα ἄγνωστα εἰς ἡμᾶς, ἀνάγκη ἦτον καὶ αὐτὸ νὰ μετέχη τὴν αὐτὴν τύχην· πλὴν κατ' εὐτυχίαν τὸ βαρὺ σκότος τῆς ἀπαιδευσίας ἄρχισεν ἔπωσοῦν νὰ διασκεδάζεται καὶ μετὰξὺ ἡμῶν· οἱ ὁμογενεῖς ἄρχισαν νὰ φροντίζουσιν περὶ βελτιώσεως τῶν σχολειῶν· καὶ διαφοροὶ ἐπιστῆμαι περιλαμβανόμεναι ἕως πρότινων χρόνων ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα τῆς Φιλοσοφίας ἄρχισαν νὰ διακρίνονται καλλιτέρα, νὰ χωρίζονται, καί τινες καὶ νὰ παραδίδονται ἰδιαίτερος· ἐλπίζομεν λοιπὸν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλομεν προσηλθέει τὴν προσοχὴν καὶ πρὸς τὰς ἱστορικὰς φυσικὰς ἐπιστῆμας, ἐν τῶν πρῶτων καὶ ἀφεύκτων μαθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπομένως θέ-

λομεν γνωρίσει ἀκριδέστερον καὶ σπουδάσει κατ' ἀξίαν καὶ τὴν παρὰ τοῦ ἡμετέρου Ἀριστοτέλους ἱστορίαν τῶν ζώων. Ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐλπίδι, καὶ ὅχι εἰς εὐχαρίστησιν μιᾶς ἀπλῆς (ἀναφελούς) φιλολογικῆς περιεργείας κοινολογοῦμεν τὰς ἐφεξῆς ἐπισημοτέρας ἐκδόσεις αὐτῆς.

Μέχρι τινὸς ἦτον, καὶ ἐνομιζέτο καλλιτέρα ἡ τοῦ Γάλλου Camus. Histoire des animaux d'Aristote avec la traduction Française par Mr. Camus. à Paris. 1783. 2 Tom. 4. ὁ δεύτερος τόμος φέρει τὴν ἐπιγραφὴν, Notes sur l'histoire des animaux d'Aristote par C. Camus· τὰ σημειώματα δὲ αὐτὰ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διεξοδικώτατα, οὔτε διασαφηνίζουν τὸ κείμενον.

Ἡ νεωτάτη ἐκδοσις εἶναι ἡ τοῦ Schneider (τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γερμανικοῦ Λεξικοῦ). Aristotelis de animalibus historiae libri X. Graece et Latine. Lipsiae. 1811. Tom. I—IV. 8. αὕτη εἶναι ἡ βελτίστη ἐκδοσις ὅσον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον.

Πρὸ ὀλίγου ἐφάνη καὶ μία Γερμανικὴ μετάφρασις. Aristoteles Naturgeschichte der Thiere, übersetzt, und mit Anmerkungen begleitet von Dr. Fridrich Strack κτ. 1816. XXIV. σελ. 616. εἰς 8. Francfurt am M. Αὕτη περιέχει εἰς τὸ τέλος σημειώματα 335. ἀποδεικνύοντα ὅχι μόνον τὴν ἀκριβοῦς εἰδησιν τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς βαθείας γνώσεις τοῦ μεταφραστοῦ εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν· ὅσον λοιπὸν διὰ τὸ πραγματικὸν αὐτὴ φέρει τὰ πρωτεῖα.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

Ἐτυπώθη καὶ ὁ βίος τοῦ Μιλτιάδου εἰς τέσσαρας κόλλας ἐμπεριεχόμενος· ὅθεν ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἶναι ἐν φιορίνι καὶ δώδεκα κραϊτζάρια, πρὸς δεκαοκτὼ κραϊτζάρια δηλαδὴ τὴν κόλλαν, ὡς εἴρηται ἐν τῇ πρωτέρᾳ περὶ τούτων προκηρύξει. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐκδοθήσεται ὁ βίος τοῦ Πεισιζράτου μετ' οὗ εἶναι ἡνωμένος καὶ ὁ πολιτικὸς βίος τοῦ Σόλωνος, ἵνα ἀναφέρωμεν ἐκεῖ κεφαλαιωδῶς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηναίων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς καθαιρέσεως τῶν Πεισιζρατιδῶν, καὶ

τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοκρατίας, ἣτις συνέβη ἐν τῇ ἡλικίᾳ τοῦ Μιλτιάδου, ὅθεν ἄρχονται οἱ ἐνδοξοὶ ἄνδρες τοῦ ἰσορικοῦ αἵωνος. Οὕτως ἔπρεπε νὰ γένῃ ἀρχή· ἀλλ' ἐγὼ ἐξέδωκα πρῶτον τὸν βίον τοῦ Θεμιστοκλέους ὡς δοκίμιον· ἐπειδὴ δὲ εὗρον τὸ γένος πρόθυμον, ἄρχομαι ἤδη ἐκεῖθεν συστηματικῶς, καὶ χρονολογικῶς, καὶ γίνεται πάλιν τὸ αὐτό· διότι οἱ βίοι ἐκδίδονται ἰδιαιτέρως, ὡς προεῖρηται ἐν τῇ ῥηθείσῃ προκηρύξει.

Τυποῦται δὲ, καὶ εἶναι σχεδὸν περὶ τὴν μέσσην, καὶ ὁ πρῶτος Περσικὸς πόλεμος, ὡς ὑπεσχέθην τότε· ἐπειδὴ εἶδον καὶ πρὸς τοῦτον ἰκανὴν προθυμίαν τοῦ γένους. Καὶ οὐδεὶς ἐστιν, ὡς λέγει ὁ Πολύβιος, οὕτως ἐκπαθεὶς πρὸς τι τῶν ἁλίων θαυμάτων, ἢ μαθημάτων, ὅς προὔργιαίτερον ἂν τι ποιήσαιο τῆς ἰσορικῆς καὶ πολιτικῆς ἐμπειρίας.

Βιέννη Μαρτίου 26. 1818.

Ἀθανάσιος Σταγειρίτης.

Κηρύττομεν διὰ τοῦ Α. Ε. ὅτι ὁ εὐγενέστατος Μιχαήλ Γκίκας ἐν Βουκουρεστίῳ μεταφράζει εἰς τὴν καθομιλουμένην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὸ Γεωγραφικὸν Λεξικὸν τοῦ Γάλλου Vossien, πλουτίζων αὐτὸ μὲ τὴν προσθήκην τῶν παλαιῶν ὀνομάτων κ. λ. Ἐπιμελεῖται ὁ εὐγενὴς μεταφραστὴς καὶ γλῶσσαν καθαρὰν καὶ σαφεῖν νὰ φυλάξῃ, καὶ μορφὴν εἰς τὸ ὅλον νὰ δώσῃ καλὴν. Ἐλπίζομεν ὀλίγωρα νὰ ἴδωμεν τὸ Λεξικὸν αὐτὸ τυπωμένον, καὶ νὰ ἀποδώσωμεν πρὸς τὸν μεταφραστὴν τὸν προσήκοντα ἔπαινον, διὰ τοὺς ὁποίους κατέβαλε κόπους εἰς μετάφρασιν συγγράμματος χρησίμου καὶ ἀναγκαίου, καὶ νὰ παρακινήσωμεν καὶ ἄλλους νέους τῆς εὐγενοῦς χορείας εἰς μίμησιν τοῦ νέου Γκίκα.